

Social hållbarhet bland unga

Ett statistiskt kunskapsunderlag kring om vi har en god och jämlik hälsa hos barn och unga samt möjligheterna till framtida sysselsättning i Jämtland Härjedalen.

Emma Persson och Hanna Lindestig
2026-08-20

Innehåll

Inledning	2
Sammanfattning	3
Social hållbarhet	4
Hälsa	5
Upplevd hälsa bland skolelever	6
Skydds- och riskfaktorer och deras betydelse för att må bra	9
Upplevd hälsa bland unga vuxna och vuxna i Jämtlands län	12
Utbildning.....	14
Utbildning unga	14
Utbildning 25–64 åringar	20
Arbetsmarknad	23
Branschfördelning	23
Arbetslösa.....	24
Aktivitetsstöd och sjukskrivning	25
Unga sysselsatta	25
Unga som varken arbetar eller studerar (UVAS)	26
Bostad och ekonomi	27
Inkomst.....	27
Låg ekonomiskt standard	29
Trångboddhet	34
Slutsats.....	36
Bilagor	37

Inledning

Vi lever i en turbulent värld och omvärld med krig, klimatförändringar och en fortsatt stark ökad digitalisering samt nya möjligheter och risker. Hur har den lilla människan det i detta sammanhang?

Tanken med detta kunskapsunderlag är att det ska vara ett av flera underlag som kan stötta kunskap och beslut kring frågan "Hur kan vi stärka en god och jämlik hälsa hos barn och unga samt öka ungas anställningsbarhet?".

Detta kunskapsunderlag utgår dels från de urvalsundersökningar som genomförs i Jämtlands län inom folkhälsoområdet som fångar den självrapporterade hälsan bland länets invånare:

- "Hälsa på lika villkor" en nationell enkätundersökning som Region Jämtland Härjedalen deltar med ett tilläggsurval vart fjärde år. Enkäten skickas slumpmässigt ut till personer som är 16 år eller äldre.
- "Hälsosamtalet i skolan" utgår från ett länsgemensamt elevhälsoformulär som ligger till grund för de hälsosamtal som skolsköterskor genomför med eleverna kontinuerligt under skolgången (förskoleklass, årskurs 4, årskurs 7 och år 1 på gymnasiet).

Utöver detta redovisas statistik kring de vanligaste variablerna som beskriver de socioekonomiska skillnaderna i vårt samhälle. Detta är huvudsakligen hämtat ifrån:

- Regiondatabasen – Jämtland Härjedalens mikrodata från SCB.
- SCB:s öppna data samt Kolada
- Inspel av forskning och andra rapporter ingår också i detta kunskapsunderlag.

Då det är olika datakällor som ligger till grund för detta kunskapsunderlag, innebär det att olika begrepp som till exempel *unga vuxna* kan ha olika åldersspann beroende på vilken källa som data är hämtad från.

Sammanfattning

Ungas upplevda hälsa i Jämtland Härjedalen visar en komplex bild. Den självskattade livstillfredsställelsen har varit relativt stabil över tid, men pojkar skattar genomgående sin livstillfredsställelse högre än flickor. Samtidigt visar Hälsoamtalet i skolan en negativ utveckling i självskattat mående, särskilt bland flickor i årskurs 7 och gymnasiets år 1. Skillnaderna mellan flickor och pojkar har därmed ökat över tid.

Trivsel i skolan, tillgång till en trygg vuxen att prata med och god sömn är viktiga skyddsfaktorer för ungas mående, medan skolstress är den riskfaktor som har starkast negativ koppling. Även bland vuxna i länet är det psykiska välbefinnandet generellt gott och i nivå med riket, men unga kvinnor 16–29 år utmärker sig genom högre nivåer av stress, oro, ångest och sömnsvårigheter.

Utbildning är en viktig grund för social hållbarhet och påverkar framtida hälsa, etablering på arbetsmarknaden och delaktighet i samhället. I länet syns en oroande utveckling där andelen elever som är behöriga till gymnasiets yrkesprogram har minskat, samtidigt som flickors skolresultat har försämrats i linje med en nationell trend. Antalet neuropsykiatriska utredningar bland barn och unga har också ökat kraftigt - under samma period.

Bland gymnasieelever har andelen pojkar som tar examen eller studiebevis inom fyra år ökat, medan utvecklingen för flickor har stagnerat. Trots detta har kvinnor generellt högre utbildningsnivå än män, både bland unga vuxna och i den vuxna befolkningen, vilket delvis speglar en könssegregerad arbetsmarknad.

Arbetsmarknaden i Jämtlands län är tydligt könssegregerad, där kvinnor och män i stor utsträckning arbetar inom olika branscher. Värt att nämna är att såväl ungas som vuxnas sysselsättning generellt är hög och arbetslösheten relativt låg i länet. En utmaning är dock att andelen unga som varken arbetar eller studerar är hög i flera kommuner, vilket ökar risken för framtida social och ekonomisk utsatthet.

Bostads- och ekonomiska förutsättningar skiljer sig åt mellan olika grupper i länet. Inkomstnivåerna är generellt lägre än riksgenomsnittet och cirka 16 procent av de unga vuxna, 20–29 år, samt 17 procent av barn, 0–19 år, lever i hushåll med låg ekonomisk standard. Det finns tydliga skillnader mellan kommuner, och barn och unga med två utrikesfödda föräldrar är särskilt utsatta. Trångboddhet är vanligast bland barnfamiljer och berör en betydande andel av länets barn och unga. Sammantaget visar resultaten att ekonomiska och boendemässiga villkor inte är jämnt fördelade, vilket kan påverka barns och ungas uppväxtvillkor, hälsa och framtida möjligheter.

Sammantaget har sociala och ekonomiska livsvillkor stor betydelse för både hälsa, utbildning och framtida etablering på arbetsmarknaden.

Social hållbarhet

Social hållbarhet har ingen entydig definition men brukar ses som en av tre dimensioner för hållbar utveckling där de övriga dimensionerna är ekonomisk respektive ekologisk hållbarhet¹. Sveriges kommuner och Regioner (SKR) driver tillsammans med Folkhälsomyndigheten ett forum för att främja social hållbarhet, *Mötesplats social hållbarhet*. Social hållbarhet beskrivs där som:

”Ett jämställt och jämlikt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa, utan orättfärdiga skillnader. Det är ett samhälle med hög tolerans där människors lika värde står i centrum, och där tillit, förtroende och delaktighet i samhällsutvecklingen är grundläggande förutsättningar”².

Vidare beskrivs vikten av att anamma ett helhetsperspektiv genom hela livet från uppväxtvillkor hos barn och unga till äldres livsvillkor och däremellan arbetsliv och sysselsättning utifrån det i Sverige är en åldrande befolkning, urbanisering, glesbygdsutmaningar och skillnader i hälsa mellan olika grupper.

¹ [Agenda 2030 för hållbar utveckling - Regeringen.se](#)

² [Mötesplatsens syn på social hållbarhet - Mötesplats social hållbarhet](#)

Hälsa

Care Need Index (CNI)³ är ett mått som används som hjälpmedel för att mäta socioekonomiska förhållanden, för att identifiera risk för ohälsa med hjälp av att väga samman olika mått såsom, ålder, ursprung, arbetslöshet med mera. Ett värde under 1 innebär en lägre risk för ohälsa i förhållande till riket, medan ett värde över 1 innebär en högre risk för ohälsa i förhållande till riket.

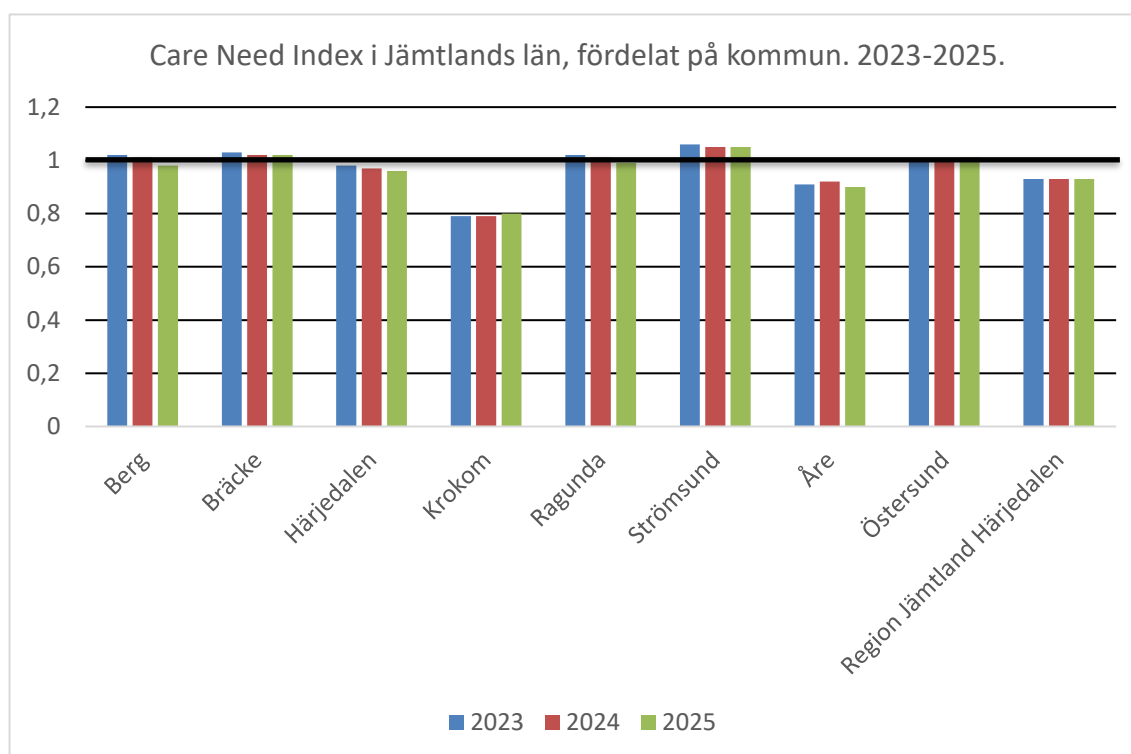

Diagram 1. Care Need Index i Jämtlands län, fördelat på kommun, 2023–2025.

Källa: SCB, egen sammanställning.

Diagrammet ovan visar att det finns inomregionala skillnader i CNI för Jämtlands län, vilket signalerar att vissa kommuner har en högre problematik gällande socioekonomiska förhållanden än andra kommuner. Krokom samt Åre är de kommuner som huvudsakligen drar ned snittet för CNI i Jämtlands län. Som syns i ovanstående diagram så ligger Jämtlands län i sin helhet på ett lägre CNI än riksgenomsnittet.

³ CNI utgår från följande variabler som ges olika vikt, här sorterade i fallande ordning: Ålder 65+ och ensamstående, utlandsfödd (Östeuropa, Asien, Afrika och Sydamerika), arbetslös eller i åtgärd 16–64 år, ensamstående förälder med barn 17 år eller yngre, invånare 1 år eller äldre som flyttat in eller bytt distrikt inom kommunen, invånare med låg utbildningsnivå 25–64 år samt invånare 0–4 år.

Upplevd hälsa bland skolelever

Den kognitiva aspekten av det subjektiva psykiska välbefinnandet, kan ses som en bedömning av hur tillfredsställda eller nöjda vi är med livet. Cantrils steg⁴ är ett instrument för att mäta livstillfredsställelse och ställs som en fråga⁴ om hur man upplever sitt liv just nu. Cantrils steg används både i de Hälsoamtalen i skolan som genomförs i länet och i den nationella enkäten "Skolbarns hälsovanor" som Folkhälsomyndigheten ansvarar för.

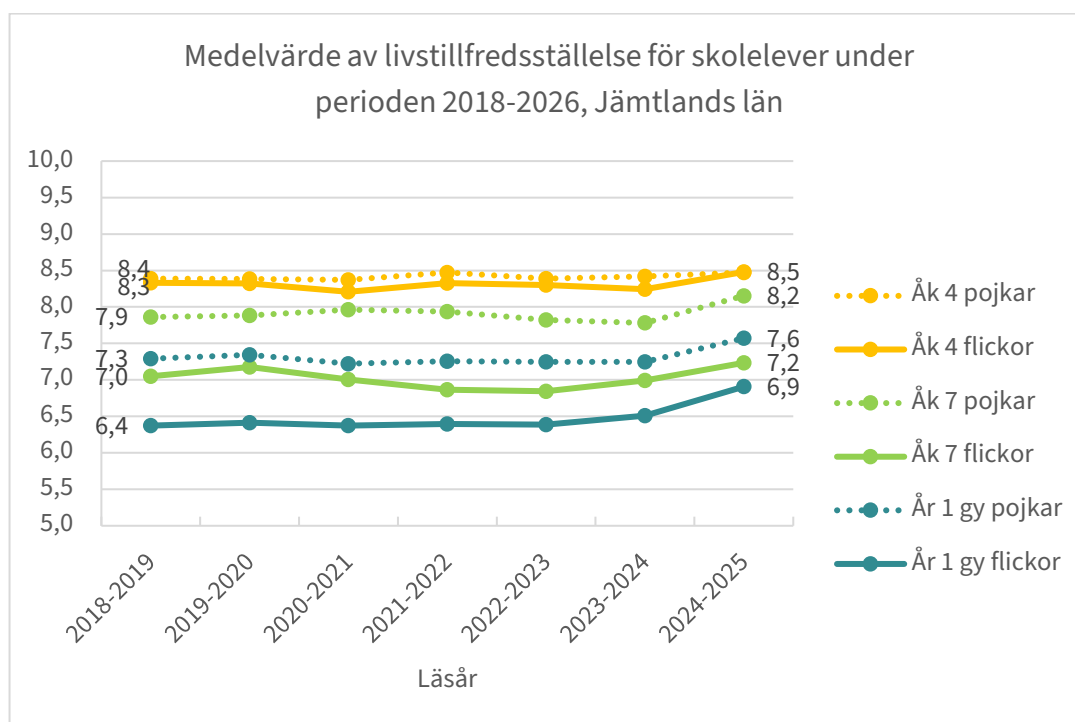

Diagram 2. Medelvärde av livstillfredsställelse, från läsår 2018–2019 till 2024–2025 i Jämtland, fördelat utifrån kön och årskurs. Observera att skalan börjar från 5,0. Källa: Hälsoamtalen i skolan.

Diagrammet ovan visar utveckling över tid bland länets skolelever när det gäller den upplevda livstillfredsställelsen. Medelvärdet för eleverna i årskurs 4 i länet har varit på liknande nivåer för flickor och pojkar sedan läsår 2018–2019. Från läsår 2018–2019 till 2024–2025 har medelvärdet legat på en högre nivå hos pojkar än flickor, både i årskurs 7 och år 1 på gymnasiet. Även för de två högre årskurserna har medelvärdet av livstillfredsställelse varit på relativt stabil nivå under tidsperioden men en antydning till en ökning från läsår 2023–2024.

⁴ Frågeformuleringen i sin helhet: Om du tänker på hur du har det...här är en bild av en steg. Toppen på stegen 10 motsvarar det bästa liv du kan tänka dig och botten (0) motsvarar det sämsta liv du kan tänka dig. Om du tänker på ditt liv i största allmänhet, var tycker du att du står just nu?

I den nationella undersökningen finns frågan redovisad för en längre tidsperiod, från läsåret 2001–2002 till 2021–2022. Den genomsnittliga livstillfredsställelsen har varit på en relativt stabil nivå under den 20 års periodens. På nationell nivå skattar flickor sin livstillfredsställelse lägre än pojkar och det gäller samtliga tre åldersgrupper (årskurs 5, 7 och 9) som besvarar enkäten.

Även om undersökningen på nationell respektive regional nivå inte genomförs i exakt samma årskurser finns ändå en skillnad. I Jämtlands län är det inte någon direkt skillnad mellan flickor och pojkar i årskurs 4 gällande medelvärdet för livstillfredsställelse medan pojkar i årskurs 5 i riket har ett högre medelvärde än flickorna i samma årskurs. Frågan är om det hade varit en skillnad mellan könen även i länet om hälsosamtalet genomförs i årskurs 5 i länet, eller om det är i årskurs 5 som skillnader i upplevd livstillfredsställelse mellan flickor och pojkar börjar visa sig.

En fråga som ställs vid Hälsosamtalet i skolan är *Jag mår*. I diagrammet nedan redovisas hur utvecklingen över tid har varit i årskurs 7, där svarsalternativen *mycket bra* och *bra* slagits ihop till *bra* och svarsalternativen *dåligt* och *mycket dåligt* slagits ihop och redovisas som *dåligt*.

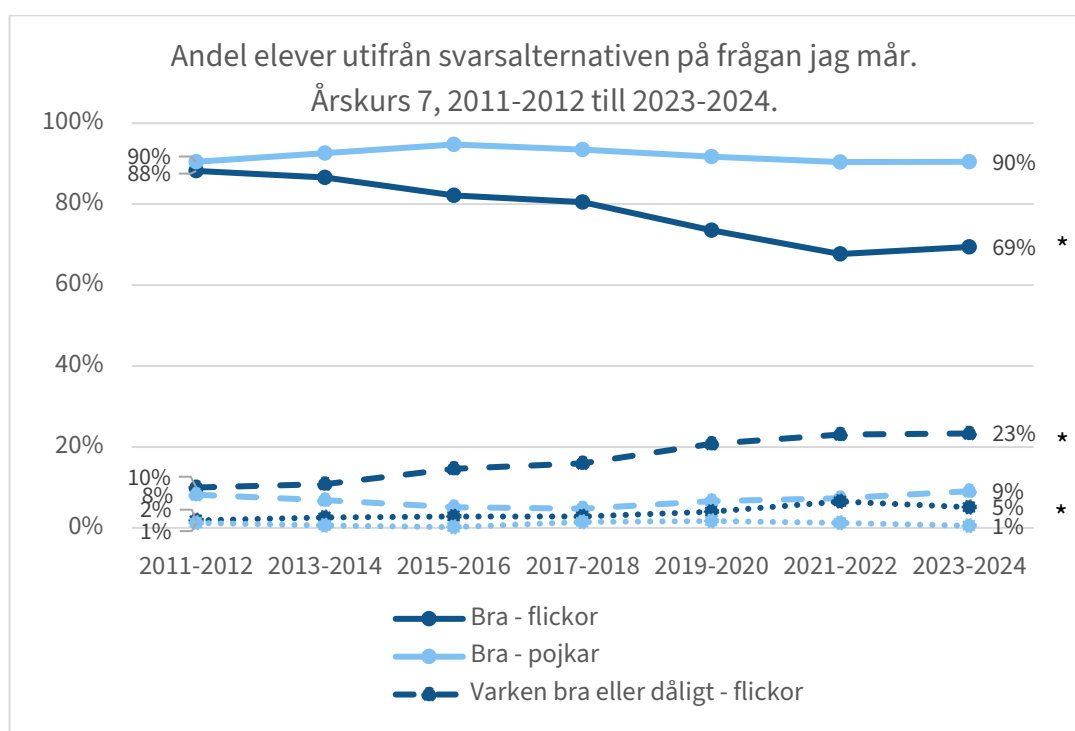

Diagram 3. Utveckling över tid i länet bland elever i årskurs 7 utifrån frågan Jag mår från Hälsosamtalet i skolan. Signifikanta skillnader över tid är markerade med *. Källa: Hälsosamtalet i skolan.

⁵ Folkhälsomyndigheten (2023). *Skolbarns hälsovanor i Sverige 2021/22 – nationella resultat*. Folkhälsomyndigheten.

Mellan 2011 och 2024 har det varit en negativ utveckling bland skolelever i årskurs 7 i länet då andelen flickor i årskursen som upplever att de mår bra har minskat med 21 procentenheter under tidsperioden, från 90 procent läsåret 2011–2012 till 69 procent läsåret 2023–2024, se diagrammet ovan. Andelen pojkar i årskurs 7 som uppger att de mår bra har legat på samma nivå under tidsperioden (90 procent), det innebär att det läsåret 2023–2024 skiljer 21 procentenheter till pojkarnas fördel. För flickorna i årskursen är det framför allt en förflyttning till att må varken bra eller dåligt som har skett. Det är även en signifikant ökning av flickor i årskurs 7 som mår dåligt eller mycket dåligt läsåret 2023–2024 jämfört med vad det var läsåret 2011–2012.

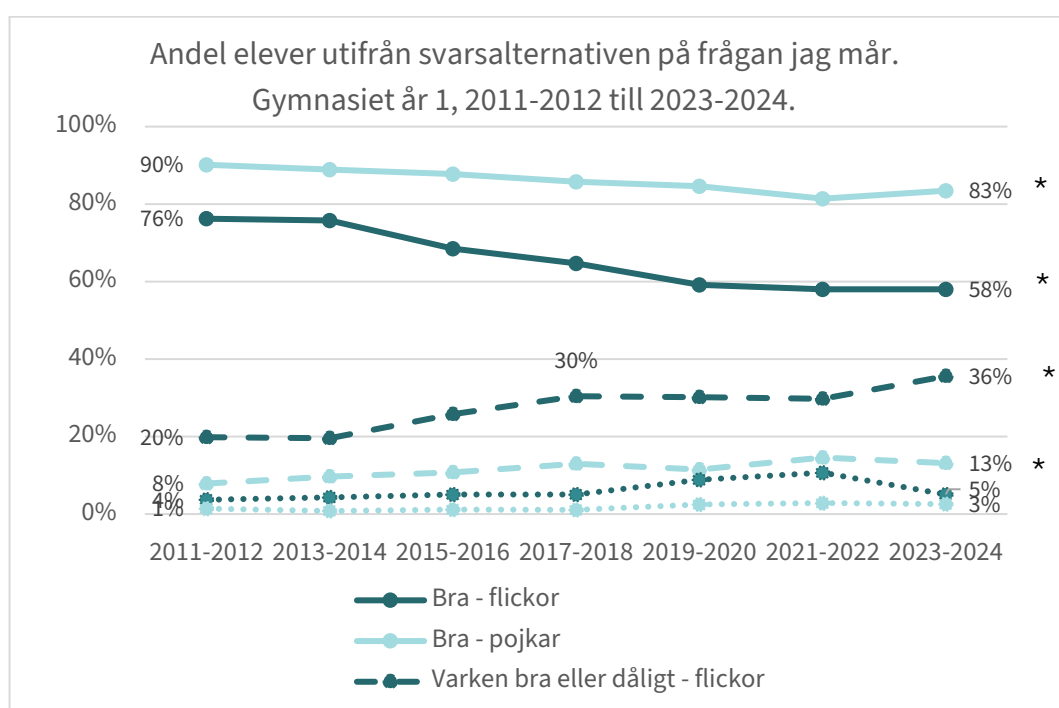

Diagram 4. Utveckling över tid i länet bland elever i gymnasiet år 1 utifrån frågan Jag mår från Hälsosamtalet i skolan. Signifikanta skillnader över tid är markerade med *.

Källa: Hälsosamtalet i skolan.

Även bland eleverna i gymnasiet år 1 är det en liknande utveckling, där andelen flickor som mår bra har minskat med 18 procentenheter från 76 procent läsåret 2011–2012 till 58 procent läsåret 2023–2024, se diagrammet ovan. Även andelen pojkar i gymnasiet år 1 som mår bra har minskat under perioden från 90 till 83 procent vilket innebär att skillnaden mellan andelen flickor respektive pojkar som upplever sig må bra är 25 procentenheter läsåret 2023–2024. Gällande både flickor och pojkar, har förflyttningen främst skett till att må varken bra eller dåligt, som ökat signifikant i andel under tidsperioden. Mellan läsåret 2011–2012

och 2023–2024 har andelen elever, både flickor och pojkar i år 1 på gymnasiet som mår dåligt varit på samma nivå.

Det kan upplevas att resultaten som redovisas för de två olika frågorna går lite stick i stäv med varandra. Att medelvärdet för den upplevda livstillfredsställelsen har varit på stabil nivå mellan läsåret 2018–2019 och 2024–2025 för både flickor och pojkar i de tre årskurserna medan andelen flickor i årskurs 7 som upplever sig må bra har minskat med cirka tio procentenheter, från 80 procent till 69 procent mellan läsåret 2017–2018 och 2023–2024. Troligtvis handlar det om att de unga lägger in olika aspekter i de två respektive frågorna. I en artikel i DN⁶ ställdes frågan om unga mår allt sämre utifrån ökningen av unga som rapporterar fler psykiska besvär och får mer psykiatrisk vård än tidigare samtidigt som just den självskattade livstillfredsställelsen ger en mer stabil bild. Slutsatsen i den artikeln landade i att det i hög grad beror på hur frågan ställs och på vad som menas med att må dåligt.

Vidare visar rapport⁷ om hälsan och dess utveckling bland länets skolelever att levnadsvanor så som goda matvanor är ett område som haft en negativ utveckling över tid, främst bland flickor i årskurs 7 och år 1 på gymnasiet. Gällande fysisk aktivitet, har det varit en positiv utveckling över tid, dock är det en låg nivå skolelever i länet (11 procent sammanslaget för de fyra årskurserna) som når upp till de rekommendationer som råder om minst 60 minuters rörelse varje dag.

Skydds- och riskfaktorer och deras betydelse för att må bra

Hur skolelever upplever att de mår påverkas av flera faktorer men sambandet skiljer i styrka. För att undersöka vilka skydds- respektive riskfaktorer som har störst samband med måendet bland länets skolelever har data från Hälsosamtalet i skolan genomförda i årskurs 4, årskurs 7 och gymnasiet år 1 under läsåren 2017–2018, 2018–2019 och 2019–2020, analyserats⁸.

⁶ <https://www.dn.se/sverige/fakta-i-fragan-mar-unga-allt-samre/> publicerad 2026-03-05.

⁷ *Skolelevers hälsa och levnadsvanor – länsrapport läsåret 2023–2024 – Hälsosamtalet i skolan.* Folkhälsoenheten, Region Jämtland Härjedalen, 2025.

⁸ *Skydds- och riskfaktorer för skolelever i Jämtlands län – hälsosamtalet i skolan.* Folkhälsoenheten, Region Jämtland Härjedalen, 2023.

De skyddsfaktorer som har starkast samband med att må bra bland skolelever i länet (årskurs 4, årskurs 7 och gymnasiet år 1) är att trivas bra i skolan, att ha någon vuxen att prata med om det som är viktigt för en och att man sover bra. Sambandet mellan dessa skyddsfaktorer och att må bra är större bland eleverna i årskurs 4 jämfört med eleverna i årskurs 7 och gymnasiet år 1.

Sett till riskfaktorer som har störst negativ påverkan för att må bra, är det riskfaktorn att ofta eller alltid uppleva skolstress som har starkast samband. Det vill säga de skolelever som upplever skolstress ofta eller alltid har mindre sannolikhet att uppleva att de mår bra jämfört med de elever som inte upplever skolstress ofta eller alltid.

Figur 1. Skydds- respektive riskfaktorer som har samband med att må bra bland skolelever i Jämtland Härjedalen. De skyddsfaktorer med mörkast text och som står högst upp, är de skyddsfaktorer som har störst positivt samband med att må bra. På motsvarande sätt har de riskfaktorer som står högst upp, störst negativt samband med att må bra.
Källa: Hälsosamtale i skolan.

Sammanställningen av antalet skydds- respektive riskfaktorer skiljer sig åt mellan olika individer. Diagrammet nedan visar hur stor andel elever som mår bra, utifrån hur många skydds- respektive riskfaktorer de har. Även om eleven har många riskfaktorer så är det gynnsamt att ha ett stort antal skyddsfaktorer för att må bra.

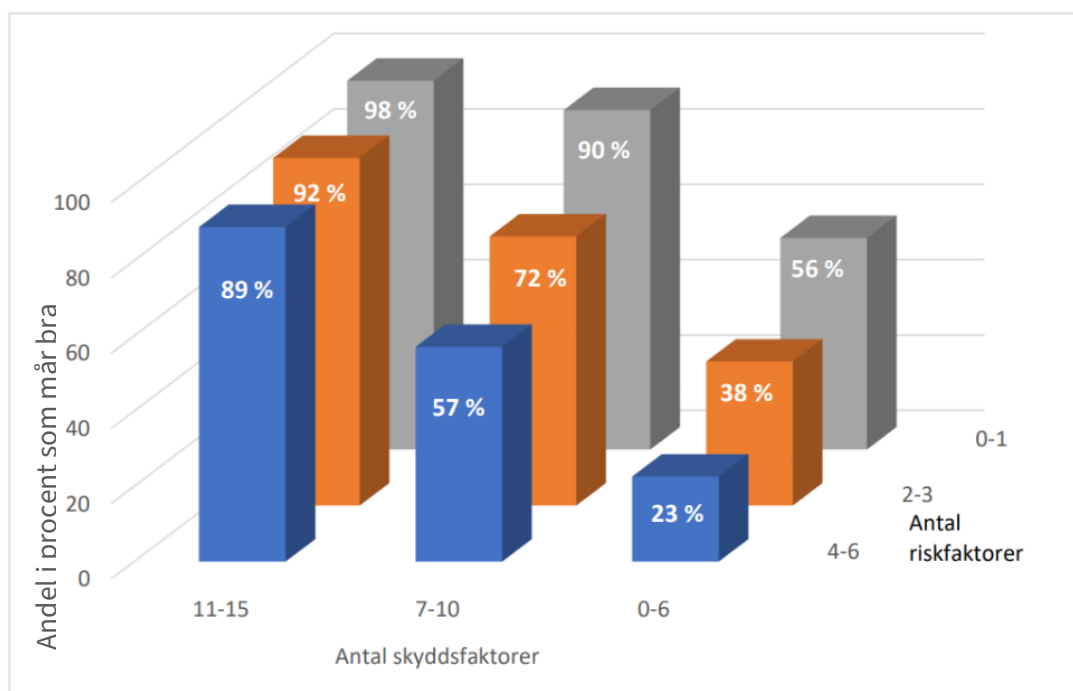

Diagram 5. Andelen skolelever i årskurs 7 och år 1 på gymnasiet som mår bra utifrån hur många skydds- respektive riskfaktorer de har.

Källa: Hälsoamtalen i skolan.

Exempelvis de blå staplarna längst fram i diagrammet har alla 4–6 riskfaktorer men olika antal skyddsfaktorer. Det är stor skillnad i andel skolelever som upplever att de mår bra utifrån hur många skyddsfaktorer de har, trots att de har samma antal riskfaktorer. Den blå stapeln längst till höger har 4–6 riskfaktorer men endast 0–6 skyddsfaktorer och av dessa elever är det 23 procent elever som upplever att de mår bra. Jämfört med den blå stapeln längst till vänster som har lika många riskfaktorer (4–6) men ett större antal skyddsfaktorer (11–15). Av de elever som har både många skydds- och även många riskfaktorer är det ändå 89 procent som upplever att de mår bra. Det är nästan fyra gånger så stor andel som mår bra jämfört med de som har lägst antal skyddsfaktorer men lika många riskfaktorer. De tre staplarna som är längst till vänster så har de alla flest antal skyddsfaktorer, 11–15, men det skiljer i antal riskfaktorer. Här är dock skillnaden mellan andelen som mår bra inte lika stor mellan grupperna som har samma antal skyddsfaktorer men olika antal riskfaktorer. Det är alltså av större betydelse att ha skyddsfaktorer för att må bra, ju fler skyddsfaktorer desto större andel som upplever att de mår bra.

Upplevd hälsa bland unga vuxna och vuxna i Jämtlands län

Enligt befolkningsundersökningen ”Hälsa på lika villkor” upplever 70 procent av länets befolkning (16–84 år) att de har ett allmänt gott hälsotillstånd, det är en signifikant mindre andel i jämförelse med riket. Sett till hela åldersgruppen 16–84 år är det vanligare att män än kvinnor har ett gott allmänt hälsotillstånd.⁹

Majoriteten av länets vuxna befolkning har ett gott psykiskt välbefinnande och nivåerna i länet är på samma nivå som i riket, 86 procent. Det skiljer sig dock något utifrån olika åldersgrupper. Det är vanligare för personer från 45 år och äldre att ha ett gott psykiskt välbefinnande, där är andelen runt 90 procent medan andelen för personer mellan 16–44 år är runt 80 procent. Den enda signifikanta skillnaden mellan könen i andel som har gott psykiskt välbefinnande är i åldersgruppen 16–29 år där det är 74 procent av kvinnorna och 85 procent av männen. Den generella tendensen är att andelen personer i länet som har gott psykiskt välbefinnande har minskat mellan 2018 och 2022 men det är det kan inte säkerställas statistiskt.

I den nationella undersökningen ”Hälsa på lika villkor” används instrumentet Kessler-6 för att få en uppfattning om den psykiska påfrestningen i befolkningen. I diagrammet nedan presenteras andel utifrån kön, ålder och utbildningsnivå i länet som har kategoriserats som allvarlig psykisk påfrestning utifrån att ha svarat på sex påståenden om hur man känt sig¹⁰ under de senaste 30 dagarna.

⁹ *Hälsa på lika villkor – rapport för Jämtland Härjedalen 2022*. Folkhälsoenheten, Region Jämtland Härjedalen, 2022.

¹⁰ Orolig; utan hopp; rastlös; värdelös; så pass nedstämd att inget kunnat muntra upp dig; som att allt varit ansträngande.

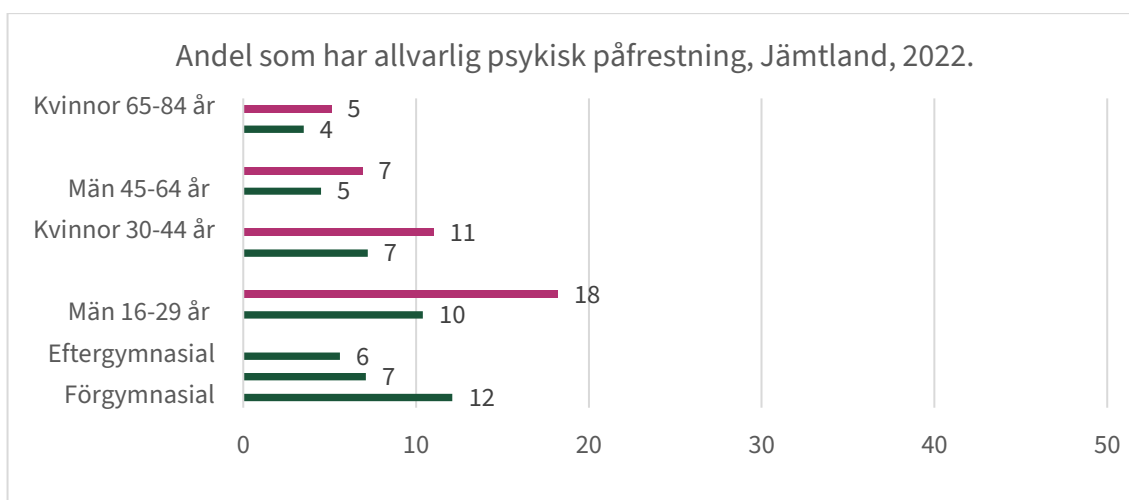

Diagram 6. Andel personer över tid som har allvarlig psykisk påfrestning, fördelat på kön- och åldersgrupper och även utbildningslängd (där ingår personer 25–84 år).

Källa: tilläggsurveyen från Hälsa på lika villkor 2022 för Jämtlands län.

Den enda statistiskt säkerställda skillnaden är att det är en signifikant större andel personer med förgymnasial utbildning jämfört med gymnasial och eftergymnasial som har allvarlig psykisk påfrestning. Sett till skillnader mellan kvinnor och män i andel som har allvarlig psykisk påfrestning är det ingen signifikant skillnad mellan könen i någon av de fyra redovisade åldersgrupperna i diagrammet ovan.

När länets befolkning själv får uppskatta olika psykiska besvär (bilaga 1–4) är det en grupp som sticker ut negativt och det är främst gruppen kvinnor 16–29 år men även kvinnor i åldersgruppen 30–44 år. Dels att dessa grupper har en negativ utveckling över tid, att andelen kvinnor som upplever svåra besvär av mycket stress, svåra besvär av ängslan, oro eller ångest eller svåra besvär av sömnsvårigheter har ökat signifikant mellan 2010 och 2022. Störst ökningen är det för kvinnor 16–29 år som upplever mycket stress, andelen har ökat från 20 procent 2010 till 35 procent 2022. Just åldersgruppen 16–29 år är den åldersgrupp som skillnaden är som störst mellan könen, 11 procent av männen och 35 procent av kvinnorna som upplever mycket stress. När det kommer till andelen kvinnor respektive män som upplever svåra besvär av ängslan, oro eller ångest är det en signifikant skillnad i alla fyra åldersgrupper, att det är vanligare bland kvinnor än män.

Utbildning

Utbildning är en central faktor för att främja social hållbarhet, inte minst bland unga människor. Utbildning och dess förutsättningar utgör både en grundläggande rättighet och är ett avgörande verktyg för att skapa jämlika livsvillkor. Tillgång till en god och likvärdig utbildning påverkar ungas framtidsmöjligheter i hög grad, både när det gäller etablering på arbetsmarknaden och deras hälsa, delaktighet i samhället och livskvalitet i stort¹¹. Forskning visar att utbildningsnivå har starka samband med framtida livsutfall, såsom inkomst, sysselsättning och socialt deltagande, men också med minskad risk för ohälsa och social utsatthet. Därför är utbildning ett viktigt område att fokusera på för att stärka social hållbarhet och skapa goda förutsättningar för unga att forma sina egna liv och bidra till samhällsutvecklingen i regionen¹².

Utbildning unga

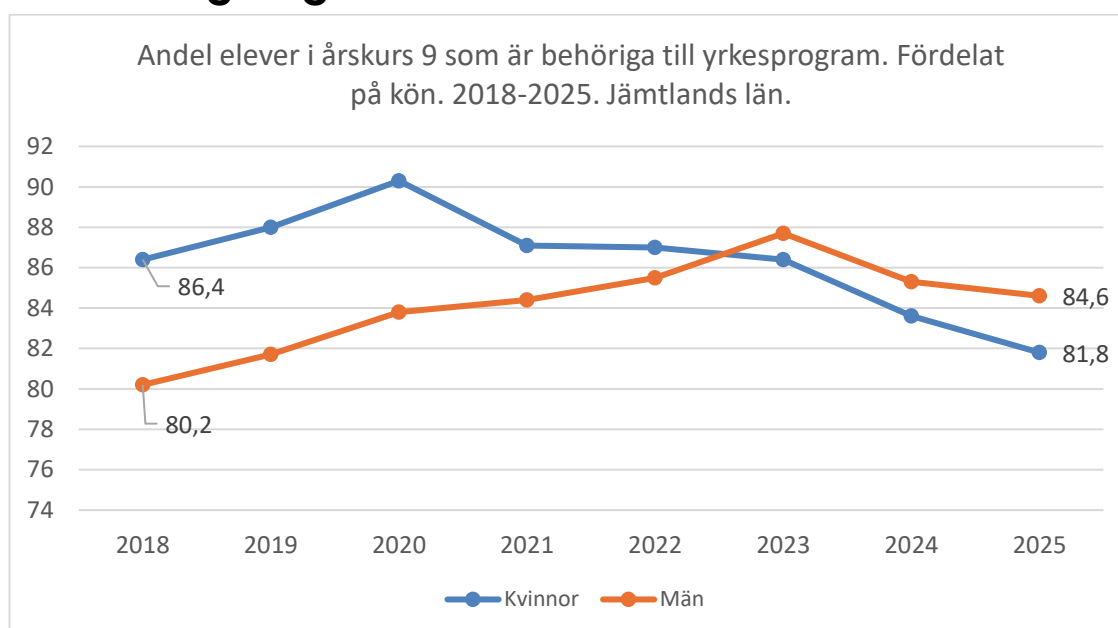

Diagram 7. Behörighet till yrkesprogram i årskurs 9 innebär att de uppfyller grundkraven för att söka till någon av gymnasieskolans nationella yrkesprogram. För att vara behörig till yrkesprogram krävs godkänt betyg i minst 8 ämnen: Svenska, Engelska, Matematik samt 5 ämnen till. Observera att skalan går från 74 till 92 procent. Källa: Kolada.

I ovanstående diagram visas andelen elever i årskurs 9, som är behöriga till yrkesprogram, fördelat på kön 2018–2025 i Jämtlands län. Generellt sätt över tid så har det funnits, såväl i Jämtlands län som i övriga riket, en högre andel flickor

¹¹ Kartläggning: social hållbarhet i Norrbottens län | Länsstyrelsen Norrbotten

¹² K Berlin - 2022 - diva-portal.org

än pojkar som varit behöriga till yrkesprogram. Enligt ovan framkommer det dock att från år 2023 har det vänt, andelen flickor i länet i årskurs 9, som har behörighet till yrkesprogram ligger på en lägre nivå än pojkarna. Minskning har dock skett både bland pojkar och flickor, som inte har behörighet till yrkesprogram mellan 2023–2025.

En av många faktorer som styrker ovanstående utveckling framkommer i statistiken över antal genomförda neuropsykiatriska utredningar som har ökat dramatiskt i länet, men så även i riket, de senaste åren.

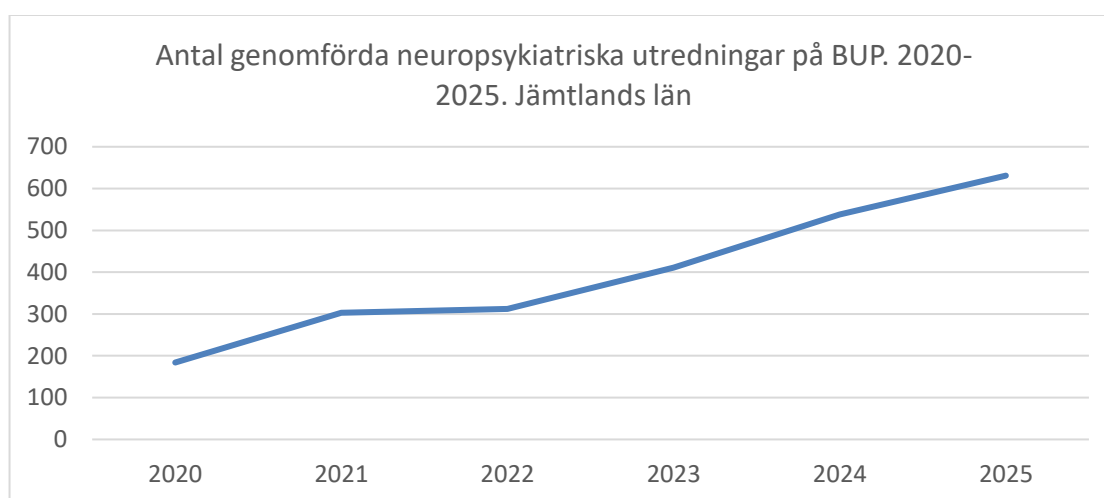

Diagram 8. Antalet genomförda neuropsykiatriska utredningar på BUP i Jämtlands län 2020–2025.
Källa: BUP Jämtlands län.

Det är tydligt att det skett en markant stadigvarande ökning från 2023–2025 av antalet genomförda neuropsykiatriska utredningar där majoriteten är mellan 6–19 år. Det finns tydliga tecken inom vården i länet att antalet önskemål/beställningar av utredningar har ökat markant och att det finns samband med att barn inte får den hjälp som föräldrar önskar från skolan. Efter samtal med personal inom barn- och ungdomspsykiatri (BUP) framkommer att minskat förebyggande arbete ger specialistvården mer att göra. Idag har BUP i Jämtland (kontinuerlig) kontakt med hela 25 procent av samtliga barn i länet¹³.

Inom vuxenpsykiatri i länet är antalet personer som väntar på utredning och behandling mycket högre hos kvinnor 18–49 år (209 stycken 2025) jämfört bland männen i samma åldersgrupp (33 stycken 2025).

¹³ Information sammanställd efter intervju med Erich Bieber, specialistpsykolog BUP och datauttag från datalagret (RJH).

Då det är en negativ förändring sedan 2023 gällande andel unga som har behörighet till yrkesprogrammet, bör det inte helt uteslutas att det eventuellt finns ett visst samband mellan effekter av covid-19 (när det till exempel gäller ökad användning av sociala medier och digitaliseringen över lag) och förändrade resultat i skolan.

Huruvida det finns ett samband mellan effekterna av covidtiden, psykisk ohälsa, neuropsykiatriska utredningar och ökade andelen flickor som inte klarar skolgången lika bra som för några år sedan lär vara osagt i detta kunskapsunderlag.

I ett pressmeddelande, till en nationell rapport, från Skolverket¹⁴ framkommer tydligt att flickors förändring gällande resultat i skolan är en stor fråga. Bland annat står det att:

”Den främsta förklaringen till de minskade könsskillnaderna är att flickor har försämrat sina resultat de senaste åren. Flickors resultatnedgång är särskilt stor i matematik där pojkarna nu för första gången har högre betyg än flickor.”

I den nationella rapporten från Skolverket¹⁵ framkommer även att det framför allt är bland flickor med svensk bakgrund som skolresultaten i grundskolan har försämrats. Bland elever med utländsk bakgrund har behörigheten till gymnasieskolan ökat för både flickor och pojkar, men mest för pojkarna.

Huruvida sociala medier har inverkan på skolresultaten kan diskuteras, men det finns många studier och rapporter som tyder på att det har en påverkan. Till exempel står det i Friendsrapporten från 2025:

”En högre andel elever i mellanstadiet än i högstadiet uppger att de blir utsatta för mobbning online av andra elever. Elevers utsatthet av sexuell karaktär på nätet är vanligare bland elever i högstadiet, särskilt bland flickor”¹⁶.

¹⁴ <https://www.skolverket.se/om-skolverket/nyheter-och-pressmeddelanden/pressmeddelanden/pressmeddelanden/2025-08-27-oroande-trend-i-skolan-flickors-skolresultat-sjunker>

¹⁵ <https://www.skolverket.se/sok-publikationer/publikationsserier/rapporter/2025/konsskillnader-i-skolresultat>

¹⁶ https://friends.se/uploads/2025/11/Friendsrapporten_2025_WEBB.pdf

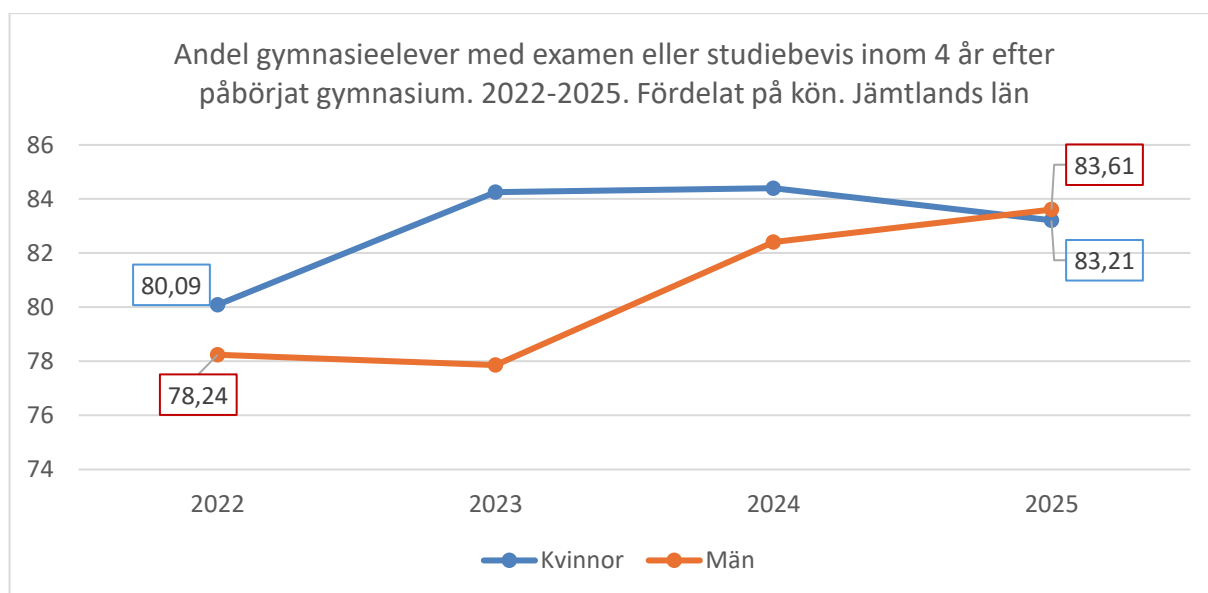

Diagram 9. Andelen elever med genomförd examen eller studiebevis inom 4 år efter påbörjat gymnasium fördelat på kön år 2022–2025 i Jämtlands län. Observera att skalan går från 74 till 86 procent. Källa: Kolada.

Diagrammet ovan visar på att andelen gymnasieelever som erhåller en examen eller ett studiebevis inom 4 år efter påbörjat gymnasium har generellt sätt ökat mellan 2022–2025. Däremot skiljer sig utvecklingen mellan pojkar och flickor. Andelen pojkar som klarar examen inom 4 år efter påbörjat gymnasium har ökat från 78 procent 2022 till nästan 84 procent 2025. Däremot har andelen flickor som klarat av examen inom 4 år stagnerat, och låg 2025 på en något lägre andel än pojkarna. Vilket visar på samma mönster som hos unga som går ut grundskolan.

I en rapport från Skolverket¹⁷ om elevers digitala liv, i och utanför skolan, så framkommer det att allt fler elever uppger att det blivit utsatta för olika kränkande eller obehagliga händelser på nätet. Vilket kan vara att de både blivit utesluten ur en gruppchatt, andra aktiviteter eller fått elaka och sårande meddelande eller spridning av bilder på eleverna. Det förekommer även spridning av intima bilder eller filmer på eleverna med mera. Det framkommer även i rapporten att:

”En majoritet av gymnasieeleverna uppger inte att de känner att de kan vända sig till skolpersonal om de upplever kränkande eller obehagliga saker på nätet enligt Skolverkets enkät”.

¹⁷ <https://www.skolverket.se/getFile?file=13385>

Värt att observera är att Skolverkets rapport även nämner följande som hämtat från Ecpat (2024):

”Ungdomar som rapporterar att de har en psykisk funktionsnedsättning upplever, enligt Mediemyndighetens undersökning, generellt högre utsatthet, inklusive mer mobbning, elakheter och sexuella närmanden. Resultaten bekräftar att flickor med psykiska funktionsnedsättningar i tonåren är mer utsatta på nätet än andra ungdomar i vissa avseenden, särskilt när det gäller sexuella närmanden. Organisationen Ecpat visar att utsattheten för kränkningar och brott på nätet är högre bland barn och unga 10–17 år som uppger att de har en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning än bland barn utan en sådan funktionsnedsättning. Det är exempelvis en betydligt högre andel av barn och unga med en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning som upplevt att de blivit hotade i syfte att få dem att skicka nakenbilder.”

Detta styrker att det skulle kunna finnas ett visst samband mellan antal ökade neuropsykiatriska utredningar bland flickor och sämre skolresultat, samt utvecklingen inom sociala medier.

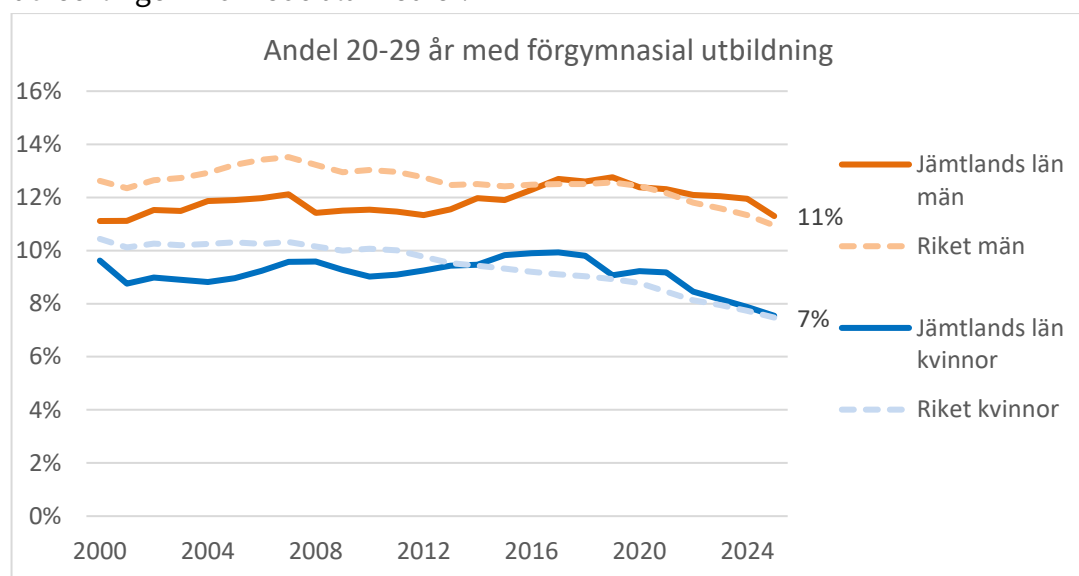

Diagram 10. Andel 20–29 åringar med max en förgymnasialutbildning (grundskolan). Fördelat på kön samt Jämtland län jämfört med riksgenomsnittet. Observera att skalan endast går till 16 procent. Källa: Regiondatabasen (SCB).

Enligt ovan framkommer det att det är en högre andel pojkar än flickor som endast har en förgymnasial utbildning, detta gäller såväl i Jämtlands län som i riket och även över tid. År 2024 var det 7 procent av 20–29 bland flickorna i länet som endast hade en förgymnasial utbildning och samma siffra var 11 procent bland pojkarna. Jämtlands län och riket har ungefär samma andel 20–29 åringar med förgymnasial utbildning.

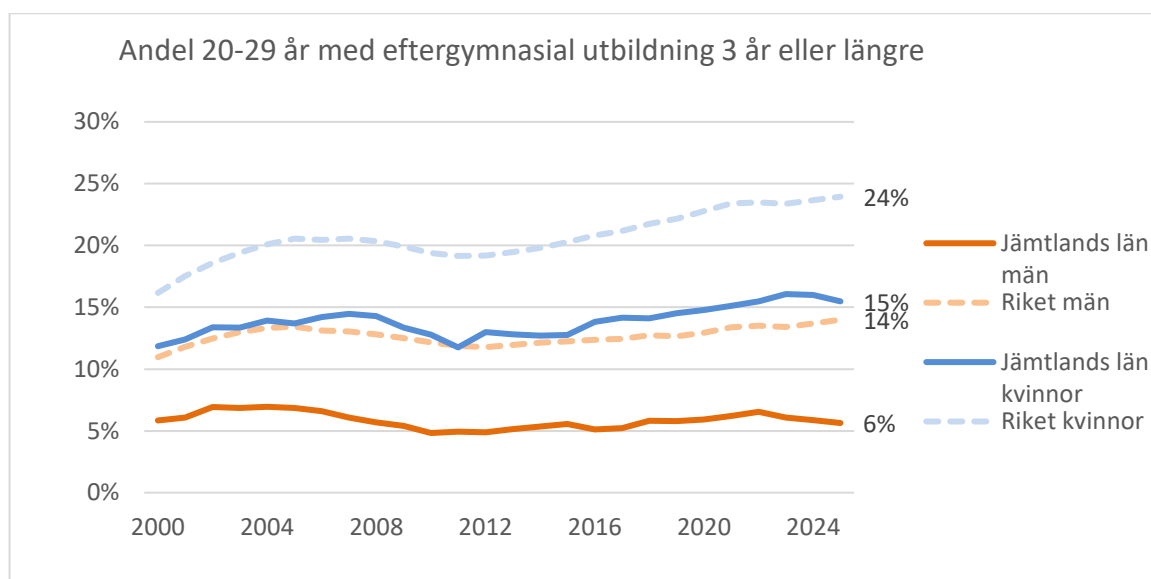

Diagram 11. Andel 20–29 åringar med hög utbildning, i form av eftergymnasial 3 år eller längre. Detta fördelat på kön samt Jämtlands län jämfört med riket. Källa: Regiondatabasen (SCB).

Det är tydligt i ovanstående tidsserie att den grupp som har högst andel högutbildade mellan 20–29 år är kvinnor i riket, där hela 24 procent har en eftergymnasial utbildning på 3 år eller längre. Lägst ligger män 20–29 år i Jämtlands län på 6 procent. Det är ungefär lika hög andel män, i riksgenomsnittet, som kvinnor i Jämtlands län som har en eftergymnasial utbildning 3 år eller längre.

Utbildning 25–64 åringar

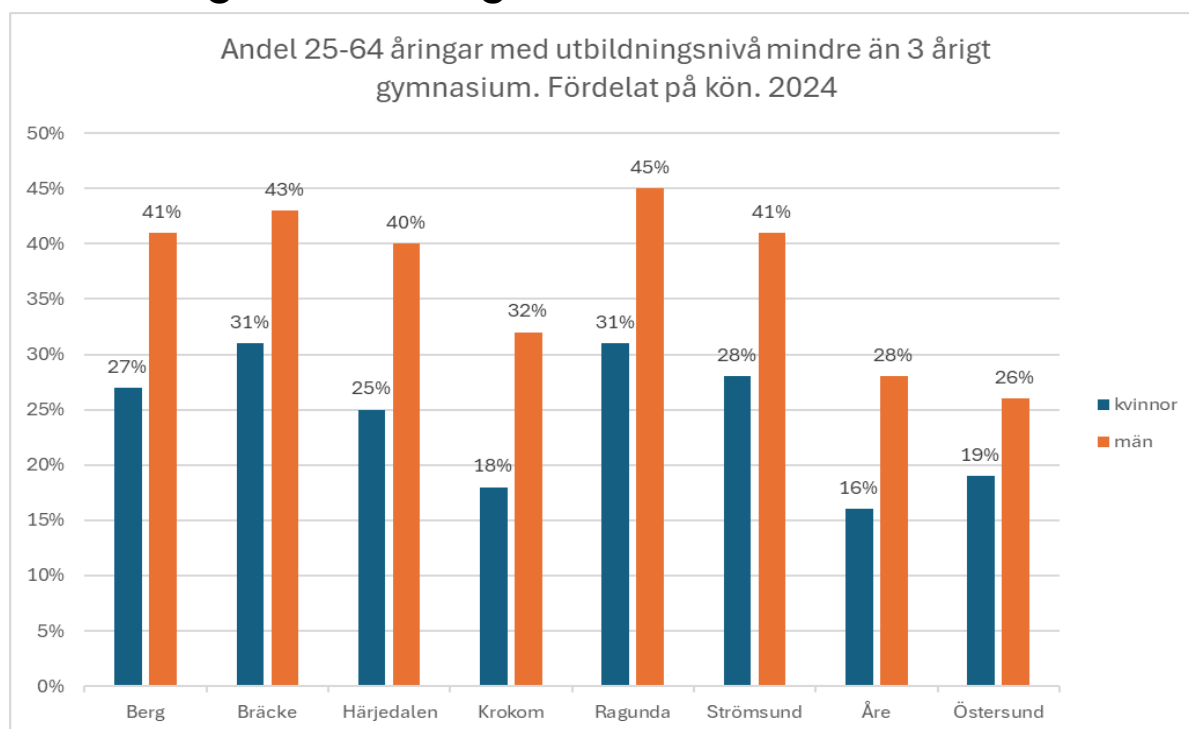

Diagram 12. Andel 25–64 åringar med en utbildningsnivå som är mindre än 3 årigt gymnasium. Fördelat på kön och kommuner i Jämtlands län år 2024. Källa: Regiondatabasen.

Statistiken ovan visar andelen personer i en klassisk yrkesverksam ålder, 25–64 år, med mindre än 3 årigt gymnasium. Det är tydligt att det är en högre andel män, oavsett kommun, som har en lägre utbildningsnivå, jämfört med kvinnor. Det är även stora inomregionala skillnader, där till exempel Berg, Bräcke, Härjedalen, Ragunda och Strömsund visar på att andelen män med mindre än 3 årigt gymnasium är 40 procent eller högre. Detta samtidigt som andelen kvinnor med samma utbildningsnivå är mycket lägre jämfört med männen.

Att det skiljer sig så mycket bland kommunerna och könen beror delvis på vilka typer av yrken som etablerat sig och därmed efterfrågas inom de olika kommunerna. Men det speglar givetvis också den könsuppdelade arbetsmarknaden som finns.

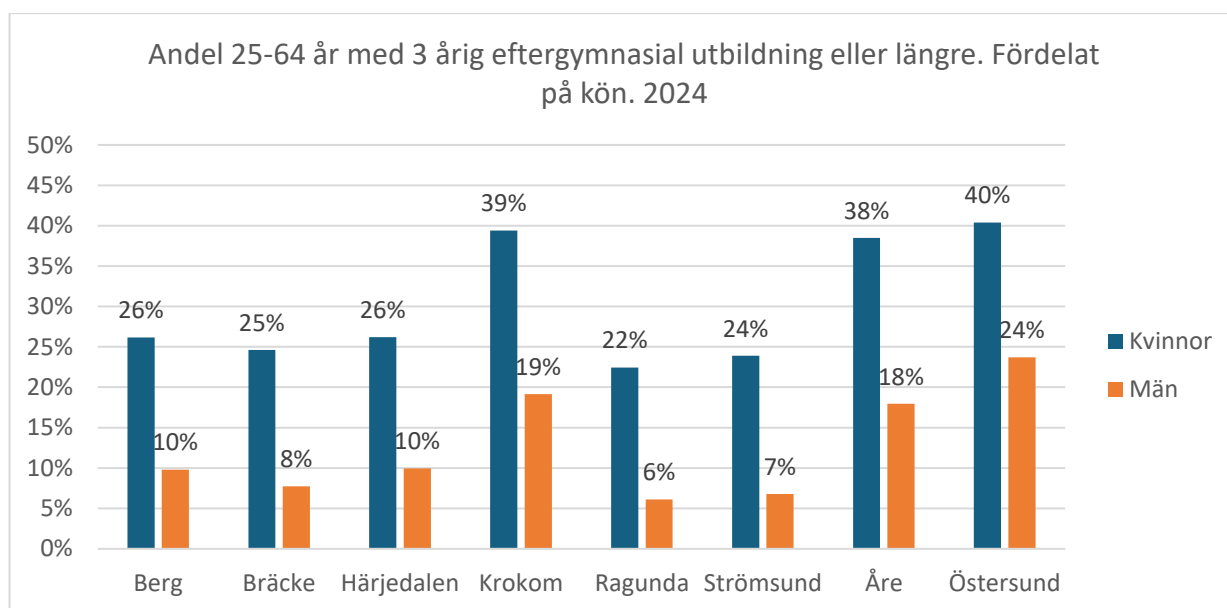

Diagram 13. Andel 25-64 åringar med en högre utbildning, minst 3 årig eftergymnasial utbildning, fördelat på kommun och kön. Källa: Regiondatabasen.

Det är mycket tydligt att det är en högre andel kvinnor med en hög utbildning jämfört med män, vilket gäller samtliga kommuner i länet. Diagram 13 tyder även på att det finns en könssegregerad arbetsmarknad, där en mycket högre andel kvinnor har en hög utbildning jämfört med männen. I bilaga 5-9 finns mer detaljerad statistik hur utbildningsnivåerna ser ut per kommun, över tid och fördelat på män respektive kvinnor.

Att tänka på, generellt sätt, är att andelen 25-64 åringar med låg utbildning minskat över tid, och att andelen med 3 årigt gymnasium eller längre ökar (se bilaga 8-9), vilket delvis är naturligt då 2-åriga gymnasium inte längre finns. Men det är även tydligt att andel personer med endast förgymnasial utbildning minskar och andel med högre studier ökar. Den största andelen högutbildade finns bland kvinnor och värt att nämna är att glappet mellan högutbildade kvinnor och högutbildade män bara fortsätter öka i länet.

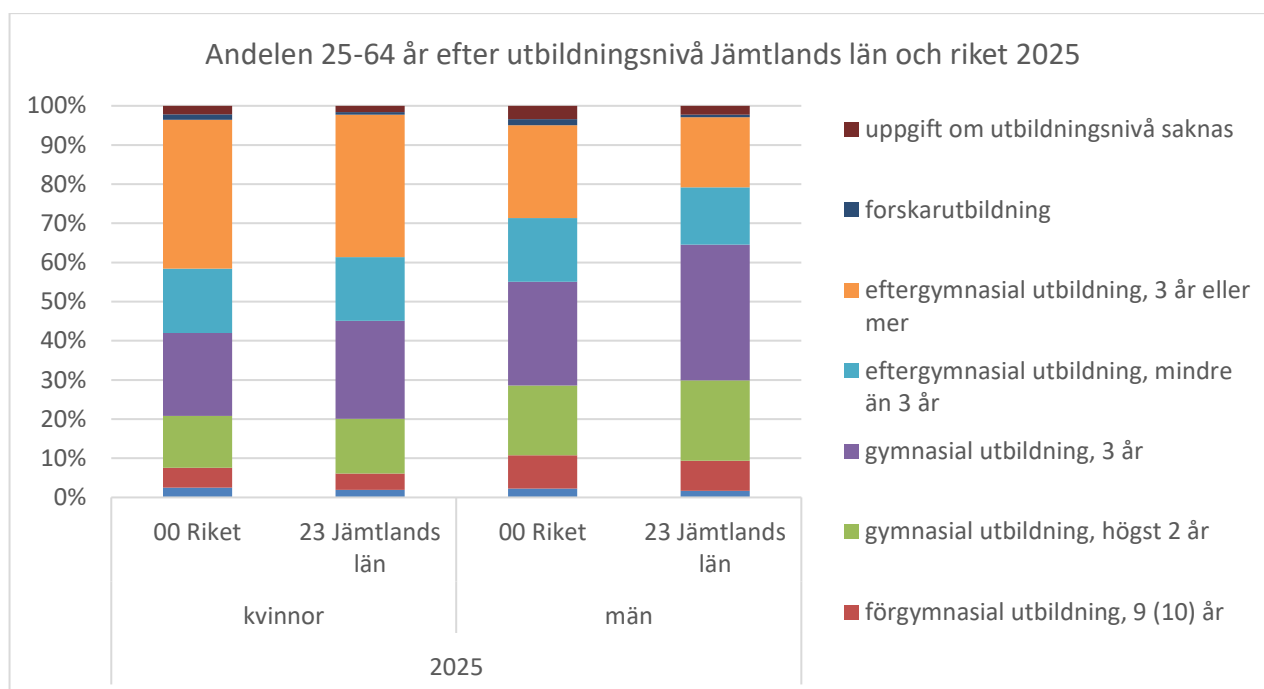

Diagram 14. Andel 25–64 år efter utbildningsnivån bland kvinnor respektive män i Jämtlands län jämfört med riket år 2025. Källa: Regiondatabasen.

Diagram 14 visar olika utbildningsnivåer för män respektive kvinnor i länet samt riket, 2025. Den orangea delen visar andelen som har en eftergymnasial utbildningsnivå på 3 år eller mer, vilket är den vanligaste utbildningsnivån bland kvinnor i såväl länet som i riket.

Bland männen i Jämtlands län är det en högre andel som har gymnasial utbildning på 3 år medan riksgenomsnittet visar på en högre andel män med en eftergymnasial utbildning.

Arbetsmarknad

Branschfördelning

I stora drag har Jämtlands län jämfört med riket en lägre andel sysselsatta inom tillverkningsindustrin, handel, informationstjänster och företag inom juridik och ekonomi. Jämtlands län ligger däremot på en högre andel sysselsatta inom vård och omsorg samt civila myndigheter och försvaret jämfört med riket (se bilaga 10).

Antalet sysselsatta fördelat på näringsgren och kön. Jämtlands län. 2025.

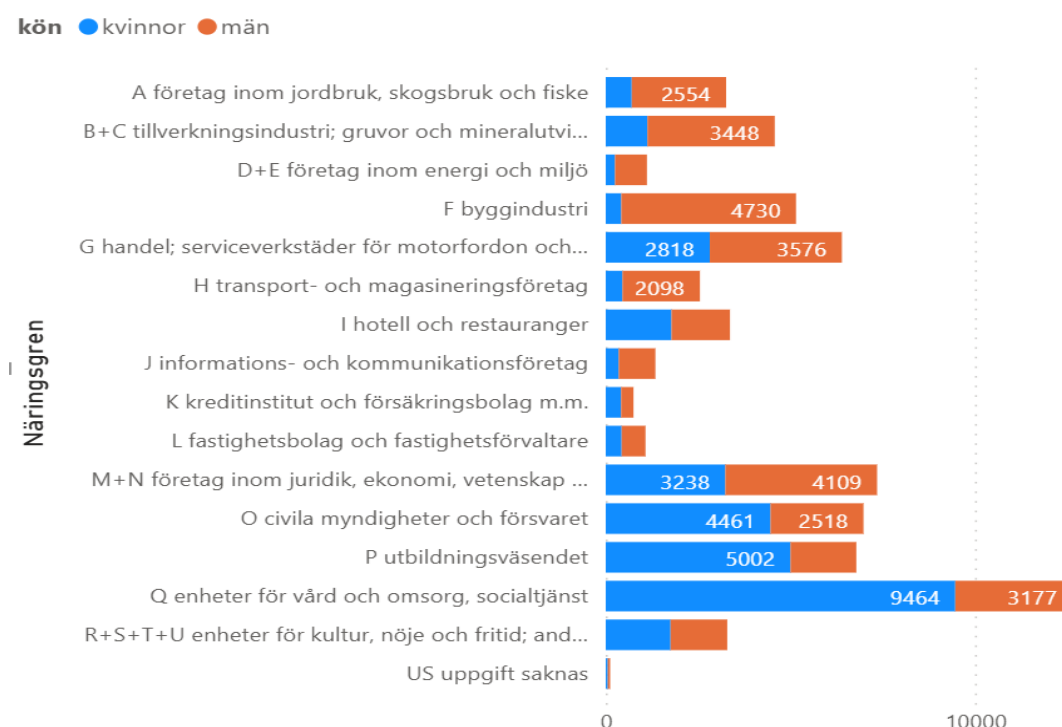

Diagram 15. Antalet sysselsatta per övergripande näringsgren år 2025, fördelat på kön för Jämtlands län. Källa: Regiondatabasen (SCB).

Det framkommer i diagram 15 att det är en könssegregerad arbetsmarknaden där män har en större spridning inom de olika näringsgrenarna jämfört med kvinnor som i sin tur dominerar i ett få antal näringsgrenar.

Det är ett högre antal kvinnor som är sysselsatta inom enheter för:

1. Vård, omsorg och sociala tjänster
2. Utbildning
3. Civila myndigheter och försvaret

Medan män dominerar inom:

1. Byggindustrin
2. Tillverkningsindustrin
3. Företag inom jordbruk, skogsbruk och fiske
4. Informations- och kommunikationsföretag
5. Företag inom energi och klimat

En hel del forskning visar på hur fördelaktigt det är både socialt och ekonomiskt med minskade könsskillnader i arbetslivet¹⁸¹⁹. Till exempel visar beräkningar från världsbanken att minskade köns gap inom arbete och företagande kan öka den globala BNP med närmare 20 procent²⁰.

Arbetslösa

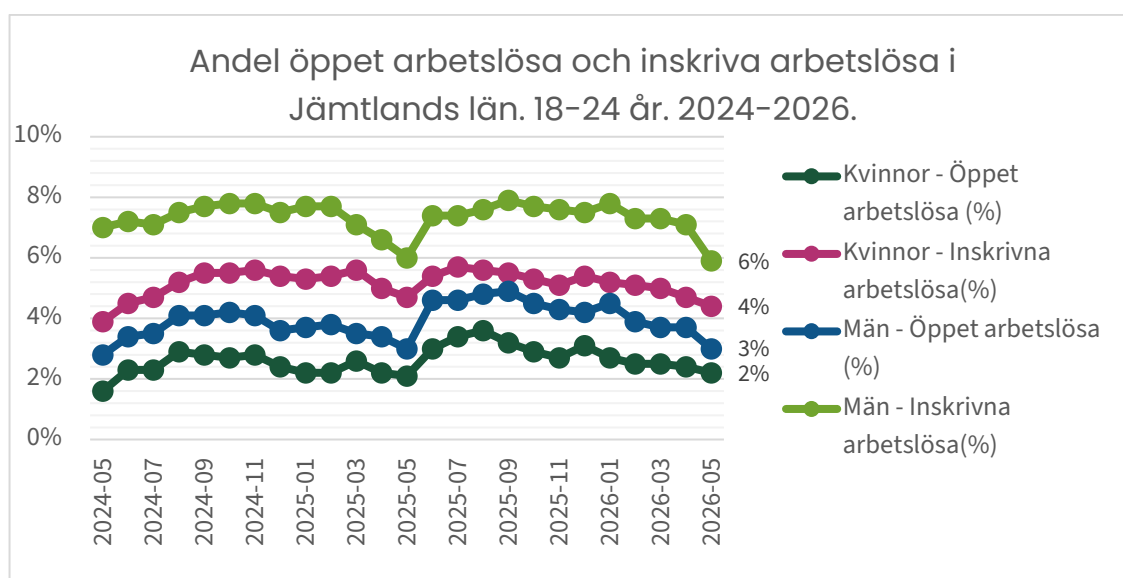

Diagram 16. Andel öppet arbetslösa ungdomar i Jämtland 18-24 samt andelen inskrivna arbetslösa 18-24 i Jämtland. Både könsuppdelat och över tid. Observera att skalan endast går upp till 9 procent. Källa: Arbetsförmedlingen.

Det är en något högre andel unga män än unga kvinnor som är aktivt arbetssökande eller inskrivna arbetssökande. Detta gäller både riksgenomsnittet och Jämtlands län.

¹⁸ <https://www.worldbank.org/ext/en/topic/gender>

¹⁹ <https://oecdstatistics.blog/2025/09/18/oecd-dashboard-on-gender-gaps-how-does-your-country-compare/>

²⁰ <https://www.weforum.org/stories/2024/06/women-work-gender-gap-2024/>

Skillnaden mellan *öppet arbetslösa* och *inskrivna arbetslösa* är huvudsakligen att personer i arbetsmarknadspolitiska program med aktivitetsstöd räknas in bland de inskrivna arbetslösa men inte bland de öppet arbetslösa.

Andelen inskrivna arbetslösa är lägre i Jämtlands län jämfört med riksgenomsnittet, både bland unga män och unga kvinnor. Däremot är andelen öppet arbetslösa ungefär lika hög både i riket och i Jämtlands län. Kort sagt så har riksgenomsnittet en högre andel unga som är i arbetsmarknadspolitiska program med aktivitetsstöd jämfört med Jämtlands län.

Aktivitetsstöd och sjukskrivning

Enligt statistik från Försäkringskassan från maj 2026, var det var 4 procent av 20–29 åringarna i Jämtlands län som hade aktivitetsstöd vilket är en något högre andel än riksgenomsnittet där knappt 3 procent i samma åldersgrupp hade aktivitetsstöd.

Sjukskrivningar bland unga 20–29 år, enligt statistik från Försäkringskassan, var dock obefintligt.

Unga sysselsatta

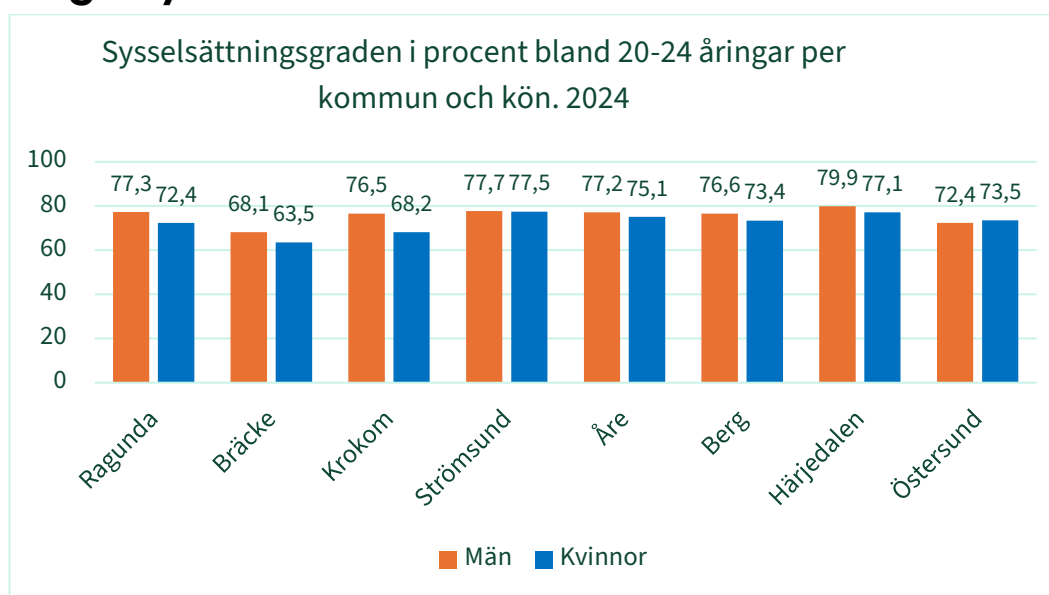

Diagram 17. Sysselsättningsgrad bland 20–24 åringar per kommun och avser andelen sysselsatta i befolkningen 20–24 år. Källa: SCB(BAS).

Sysselsättningsgraden på riksnivå var år 2024 var 65,9 procent hos män och 66,7 procent hos kvinnor mellan 20–24 år. Vilket innebär att de flesta kommuner i Jämtlands län har en högre sysselsättningsgrad än riksgenomsnittet. I de flesta kommuner i länet är det en högre sysselsättningsgrad bland männen än kvinnorna i åldersgruppen 20–24 år.

Unga som varken arbetar eller studerar (UVAS)

Andel unga (16–29 år) som varken arbetar eller studerar (UVAS), procent av nattbefolkningen, 2024:

Kommun	Andel UVAS (%)
Ragunda	10%
Bräcke	10%
Strömsund	9%
Berg	8%
Härjedalen	7%
Östersund	6%
Krokom	6%
Åre	5%

Tabell 1. Andel av nattbefolkningen inom varje kommun, 16–29 åringar, och andelen av dem som klassas som UVAS. Det vill säga andel unga som varken arbetar eller studerar.

Källa: Regiondatabasen.

Ovanstående tabell visar andelen 16–29 åringar som varken arbetar eller studerar, denna siffra är relativt hög i Jämtlands län.

Andelen UVAS (nattbefolkning) på riksnivå var 8% år 2024. Detta innebär att Ragunda, Bräcke samt Strömsund har en högre andel 16–29 åringar som varken arbetar eller studerar jämfört med riksgenomsnittet.

Forskning och myndighetsrapporter visar att unga som varken arbetar eller studerar generellt löper högre risk för social och ekonomisk utsatthet samt sämre hälsa jämfört med unga som är etablerade i arbete eller utbildning²¹.

²¹ <https://www.mucf.se/rapporter-och-statistik>

Bostad och ekonomi

Inkomst

Den genomsnittliga inkomsten i form av månadslön är generellt lägre i Mellersta Norrland, år 2025 var genomsnittet runt 39 100 kr i månaden jämfört med 42 900 kr i riket. Stockholmsregionen med 48 300 kr i månaden driver upp rikets genomsnitt. Kvinnors genomsnittliga månadslön är nio procent lägre än männens i Mellersta Norrland (10 procent i riket).²²

Dispoibel inkomst som står för *summan av alla skattepliktiga och skattefria inkomster minus skatt och övriga negativa transfereringar*²³ visar den inkomst som hushåll och individer har att leva med efter skatt. Övergripande är disponibla inkomstnivån lägre i Jämtlands län än i riket. Medianvärdet, gällande disponibel inkomst, för 2024 var 417 000 kronor i länet jämfört med rikets 473 000 kronor vilket är 12 procent lägre.

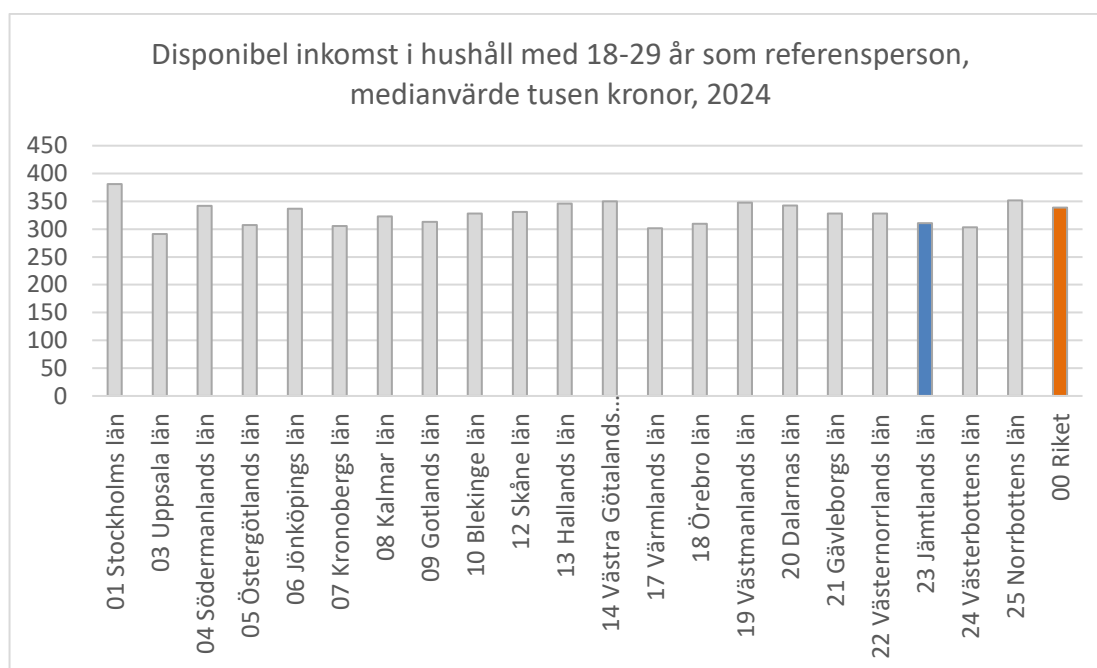

Diagram 18. Medianvärdet för den disponibla inkomsten per hushåll som innefattar personer som är mellan 18-29 år. År 2024. Källa: Hushållens ekonomi, SCB.

²² Lönestrukturstatistik, SCB.

²³ Inkomsten redovisas både inklusive och exklusive kapitalvinst/kapitalförlust, det vill säga den vinst/förlust som uppkommer vid försäljning (realisering) av tillgångar, t.ex. aktier, fonder eller fastigheter.

Att unga vuxna har en lägre inkomstnivå är naturligt då lön ökar med åldern. Vilket kanske speglar att i hushåll med 18-29 åring som referensperson²⁴ är något lägre än medianvärdet för samtliga hushåll. Enligt diagrammet ovan framkommer att den disponibla inkomsten i Jämtlands län, inom hushåll med 18-29 åringar som referensperson, är ett av de lägsta i riket med en disponibla inkomsten (medianvärdet) på 311 000 kronor år 2024 i Jämtlands län, jämfört med riket på 338 000 kronor/år. Detta visar på att i hushåll med innefattande 18-29 åringar har en disponibel inkomst som är 25 procent lägre än medianvärdet för samtliga hushåll i länet. I riket i stort, och speciellt Stockholm, är skillnaderna större (28 procent respektive 31 procent).²⁵

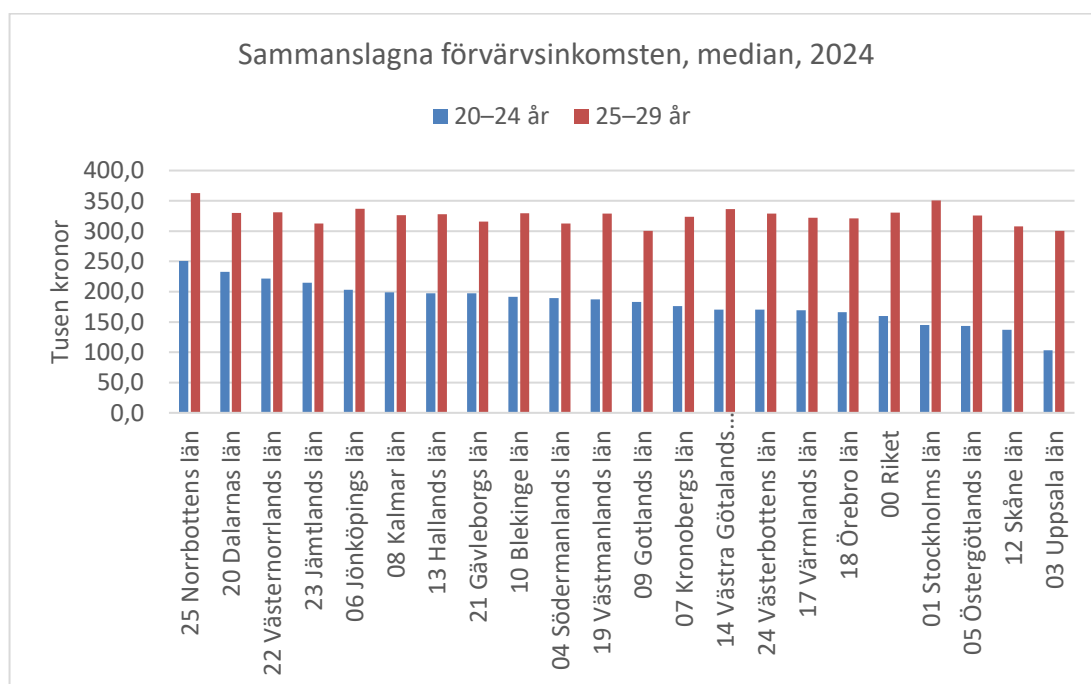

Diagram 19. Sammanlagda medianinkomsten per län och individ. Fördelat på län samt 20-24 åringar och 25-29 åringar. År 2024. Källa: Hushållens ekonomi, SCB.

Skulle man titta på inkomst på individnivå skulle det visa att Jämtlands län har generellt lägre inkomstnivå jämfört med riket. Ovanstående diagram visar inkomstnivån på individnivå per län för unga mellan 20-24 år respektive 25-29 år. Här visar det dock att medianinkomsten per individ bland unga (20-24år) är högre i Jämtlands län jämfört med riksgenomsnittet. Diagrammet ovan visar bland annat att medianinkomsten bland 20-24 år på individnivå var 215 000 i Jämtlands län men lägre i riket (160 000 kronor).

²⁴ Referensperson är den vuxna person i hushållet som har högsta förvärvsinkomsten.

²⁵ Hushållens ekonomi, SCB

Med andra ord, en djupare titt visar att de lägsta medianen finns i regioner med större universitet vilket tyder på att det är fler som lever på studiemedel än förvärvsinkomst inom dessa regioner. Däremot bland 25-29 år dvs. bland gruppen som är oftast klar med studierna är median inkomstnivån nu ett av det lägre i Jämtlands län.

Låg ekonomisk standard

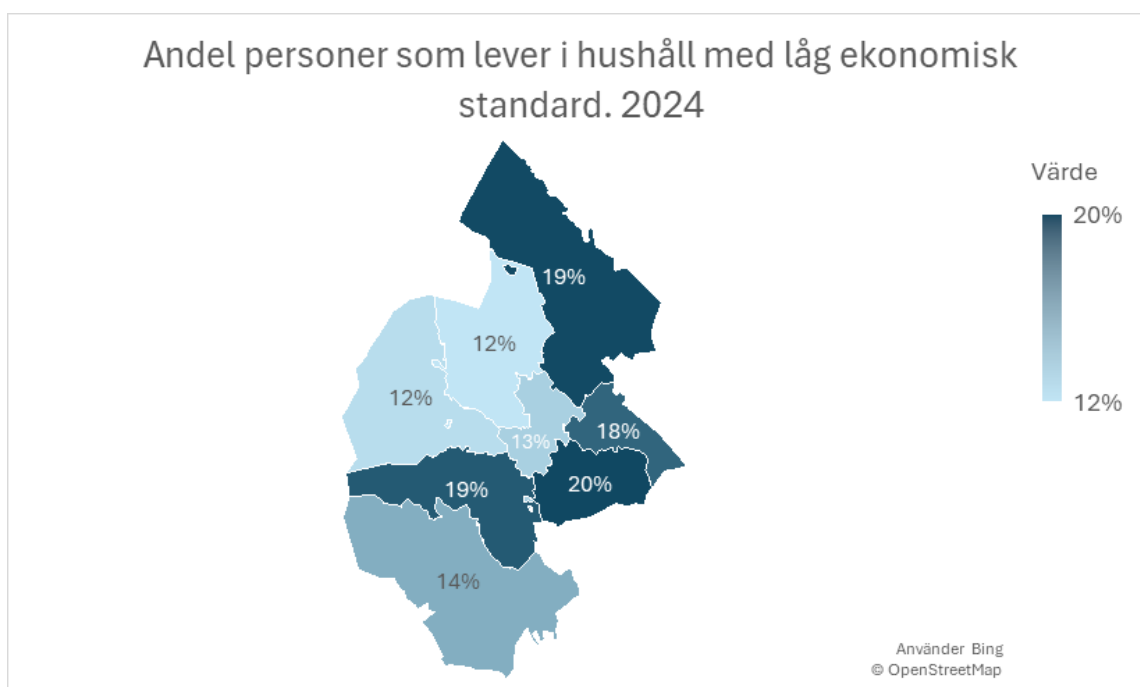
Låg ekonomisk standard beskriver när ett hushålls disponibla inkomst ligger på mindre än 60 procent av medianinkomsten för alla hushåll i Sverige. Vid beräkning av låg ekonomisk standard tas hänsyn till hur många individer som bor i hushållet.

Enligt SCB:s beskrivning framkommer följande:

Disponibel inkomst och ekonomisk standard

Disponibel inkomst är summan av alla skattepliktiga och skattefria inkomster minus skatt och övriga negativa transfereringar. Inkomsten redovisas både inklusive och exklusive kapitalvinst/kapitalförlust, det vill säga den vinst/förlust som uppkommer vid försäljning (realisering) av tillgångar, t.ex. aktier, fonder eller fastigheter.

Ekonomisk standard har hushållet som inkomstenhet och individen som analysenhet. Det betyder att alla hushållsmedlemmars disponibla inkomster summeras. Därefter justeras hushållets totala disponibla inkomst med hjälp av en ekvivalensskala utifrån hushållets storlek och sammansättning och fördelas lika mellan hushållets medlemmar.

Figur 2. Andel personer som lever i hushåll med låg ekonomisk standard i Jämtland. Fördelat per kommun. År 2024. Källa: Regiondatabasen, SCB.

Andelen personer i Sverige som lever i hushåll med låg ekonomisk standard var 13 procent år 2024. Jämtlands län hade 2024 ungefär samma andel individer som hade låg ekonomisk standard. Statistiken visar dock på tydliga inomregionala skillnader. Bräcke, Berg och Strömsund har den högsta andelen av hushåll med låg ekonomisk standard, runt 20 procent av invånarna befann sig inom den kategorin år 2024 (se kartan ovan). Huruvida det skiljer sig mellan män och kvinnor framkommer inte i detta kunskapsunderlag då det är svårt att räkna ut. Lönegapet mellan män och kvinnor i Jämtlands län var drygt 4 200 kr per år 2024, med det utgångsläget kan det konstateras att det mycket väl kan finnas skillnader mellan män och kvinnor i frågan kring låg ekonomisk standard – på individnivå.

Det finns inte bara skillnader mellan kommunerna i länet gällande låg ekonomisk standard, utan även utifrån ålder. Enligt nedanstående tabell framkommer hur stor andel av olika åldersgrupper som bor i ett hushåll med låg ekonomisk standard.

Ålder	Andel med låg ekonomisk standard i Jämtland
0–19 år	17%
20+ år	12%
65+ år	11%
66+ år	11%
20–29 år	16%
30–49 år	13%
50–64 år	9%
65–79 år	9%
80+ år	16%

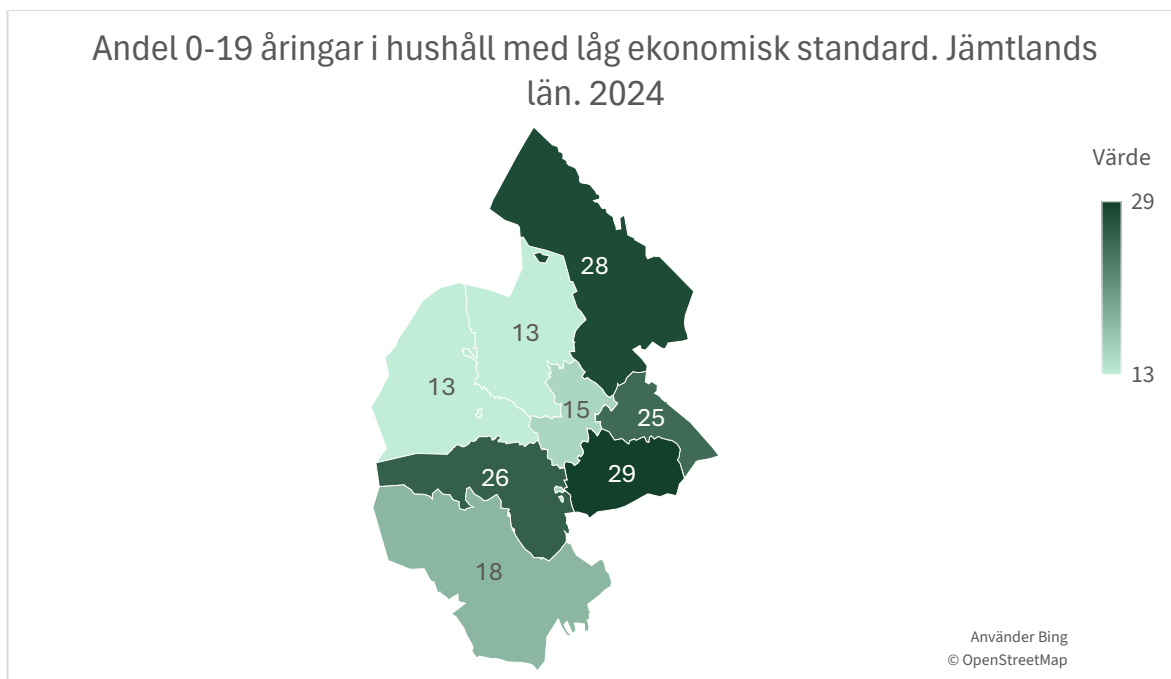
Tabell 2. Hur stor andel utifrån olika åldersintervall som lever i hushåll med låg ekonomisk standard i Jämtland år 2024. Källa: SCB databas.

Andelen 0–19 åringar som bor i ett hushåll med låg ekonomisk standard var år 2024 17 procent, vilket innebär att närmare var femte barn/ungdom bor i en familj med låg ekonomisk standard. Detta tyder på att en av de utsatta grupperna i denna fråga är barnfamiljer.

Värt att observera är att även närmare var femte äldre i länet, som är över 80 år, lever i hushåll med låg ekonomisk standard. Medan hushåll där barnen är något äldre eller flyttat hemifrån, samt i hushåll med fler än en vuxen, är det färre med låg ekonomisk standard.

Det finns riksstatistik visar på att äldre, ensamstående kvinnor är en grupp där var tredje person har låg ekonomisk standard²⁶.

²⁶ <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2017/Lag-ekonomisk-standard-vanligt-for-aldre-kvinnor/>

Figur 3. Andel 0-19 åringar som lever i hushåll med låg ekonomisk standard fördelat på kommun. År 2024. Källa: SCB.

Ovanstående karta visar på att det finns stora skillnader på hur stor andel av barn och unga som lever i ett hushåll med låg ekonomisk standard eller inte. För hela länet så var det 17 procent av 0-19 åringar som levde i hushåll med låg ekonomisk standard 2024. I Västerbotten var samma siffra 13 procent, Västernorrland 18 procent, Norrbotten 13 procent och riksgenomsnittet var 17 procent.

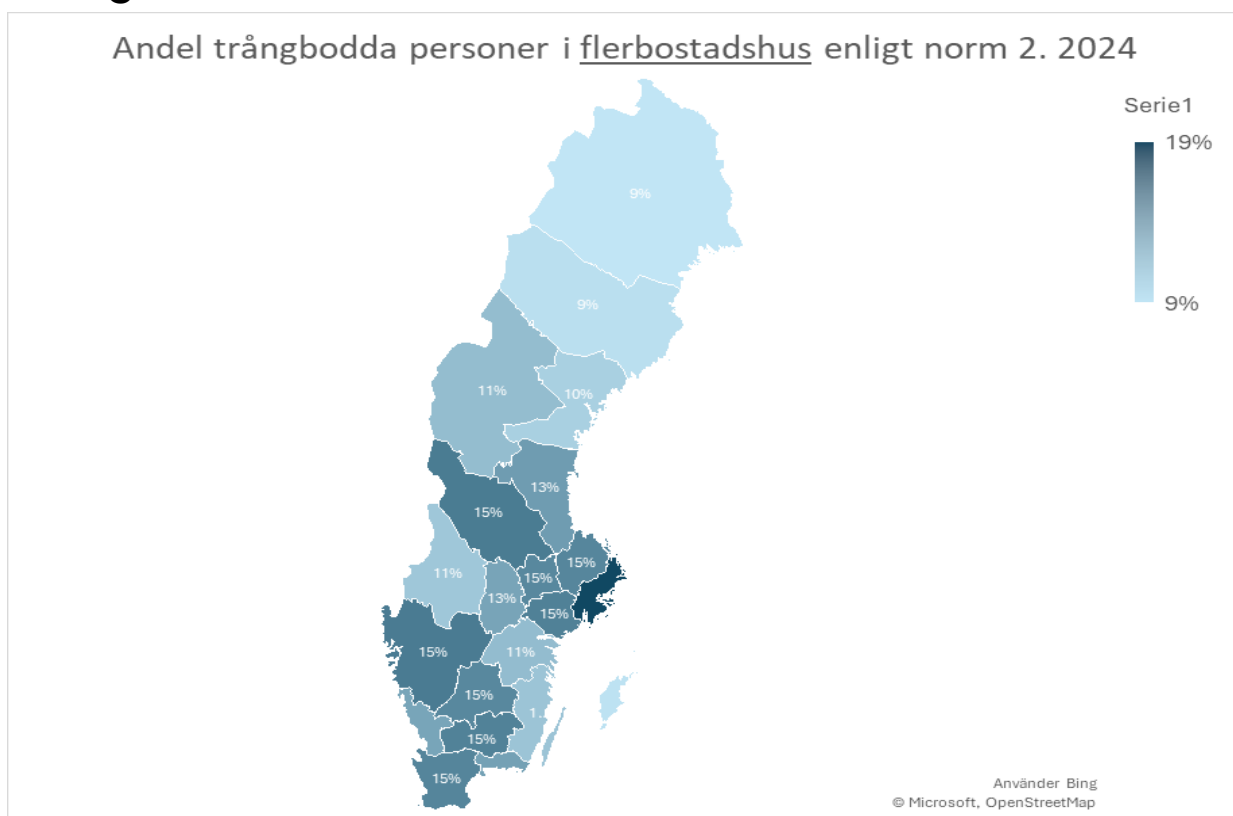
Så kort sagt så är det närmare var 5:e barn eller ungdom i riket samt Jämtlands län som lever i ett hushåll med låg ekonomisk standard.

Kommu	Utrikes född	Inrikes född med två utrikes föräldrar	Inrikes född med en inrikes och en utrikes född	Inrikes född med två inrikes födda föräldrar	Total
Region Jämtland Härj	31%	38%	15%	11%	14%
Ragunda	37%	38%	22%	15%	18%
Bräcke	41%	47%	23%	15%	20%
Krokom	31%	34%	13%	9%	12%
Strömsund	40%	57%	19%	16%	19%
Åre	26%	40%	10%	9%	12%
Berg	43%	56%	20%	15%	19%
Härjedalen	33%	43%	17%	11%	14%
Östersund	26%	33%	14%	10%	13%

Tabell 3. Andel med låg ekonomisk standard fördelat på kommun samt huruvida de är utrikes födda, inrikes födda med två utrikesfödda föräldrar, inrikes födda med en inrikes och en utrikesfödd förälder eller inrikes födda med två inrikes födda föräldrar. Källa: regiondatabasen (SCB)

Ovanstående tabell visar på att det spelar inte bara roll vilken kommun man bor i eller vilket kön man är utan även huruvida man har svenskfödda föräldrar eller inte. Det finns skillnad i andel individer som har låg ekonomisk standard kopplat till om de är utrikes födda eller svensk födda. Den grupp där andelen med låg ekonomisk standard är som högst är dock bland de svenskfödda med två utrikes födda föräldrar. Till exempel i Strömsund lever 57 procent av de inrikes födda med två utrikesfödda föräldrar i ett hushåll med låg ekonomisk standard, siffran är inte lika hög bland de utrikes födda. Det finns med andra ord en koppling mellan att vara svensk med utrikesfödda föräldrar och låg ekonomisk standard, vilket tyder på att unga med utrikesfödda föräldrar är en utsatt grupp.

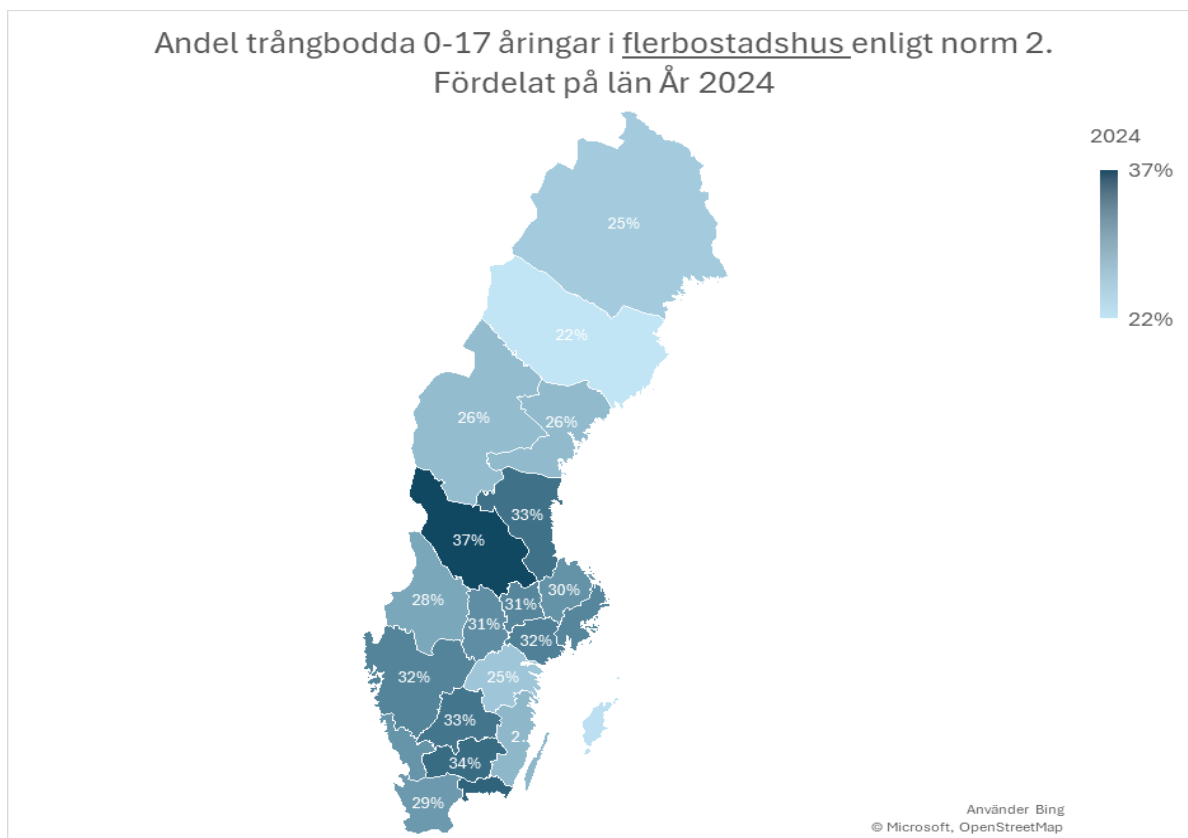
Trångboddhet

Figur 4: Andel trångbodda personer i flerbostadshus enligt norm två, fördelat på län. Norm 2 har definitionen att det ska vara högst två personer per rum och dessutom ska det finnas ett kök och ett vardagsrum. Med andra ord innebär det att det för att klassas som trångbodd är man i antal minst 3 personer per sovrum och bland dessa rum räknas inte kök och vardagsrum med.
Källa: SCB.

Fördelningen mellan andelen kvinnor och män som bor i flerbostadshus och är trångbodda är relativt jämn. Det är ungefär lika många män som kvinnor som bor i Jämtlands län och det är ungefär lika många män som kvinnor som är trångbodda enligt ovanstående definition.

Tittar man däremot på hur stor andel av 0–17 åringar som bor i flerbostadshus och klassas som trångbodda enligt norm 2, så är andelen långt högre än bland de äldre (se nedanstående karta):

Figur 5. Andel 0-17 åringar som bor trångbott enligt norm 2. definitionen för norm 2 är att det ska vara högst två personer per rum och dessutom ska det finns ett kök och ett vardagsrum. Det vill säga att det bor fler än 2 personer per sovrum. Källa: SCB.

Enligt ovanstående karta framkommer att det är 26 procent av Jämtlands läns 0-17 åringar bor trångbott, enligt definitionen i norm 2.

Det är många län, framför allt söder ut, som har en högre andel unga som bor i trångbodda flerbostadshus än i norra Sverige. Däremot visar dessa siffror på att det finns många unga, både i Jämtlands län och riket, som lever så pass trångt, i flerbostadshus, att de är minst 3 personer som delar på varje sovrum.

Att konstatera är att bland samtliga 0-17 åringar i Jämtlands län som år 2024 klassades som trångbodda var 83 procent födda i Sverige och 17 procent födda i något annat land.

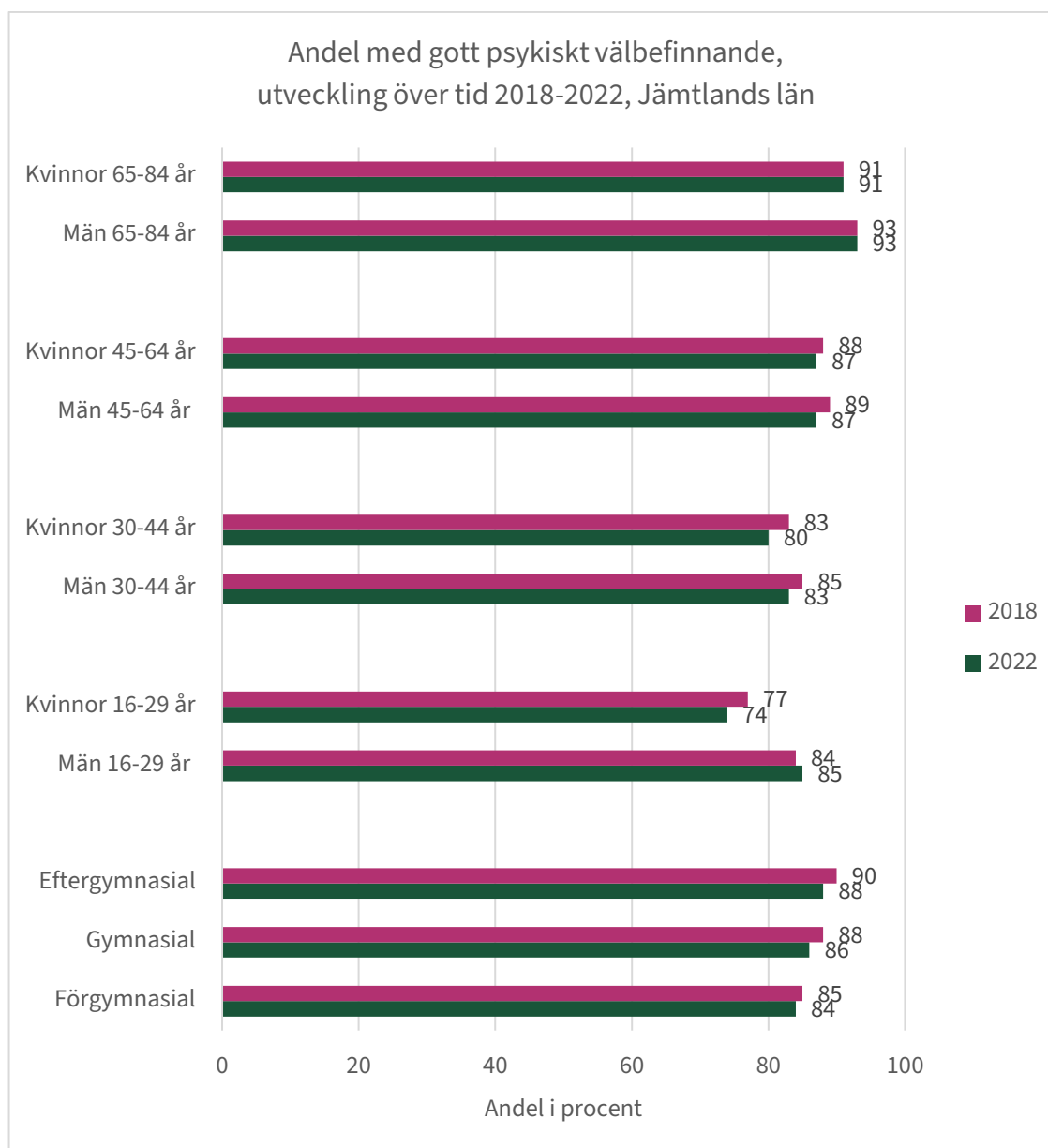
En av faktorerna till att det är en högre andel 0-17 åringar än vuxna som lever i trångbodda flerbostadshus är att det i högre utsträckning är barnfamiljer som bor trångt, än de som är vuxna eller äldre.

Slutsats

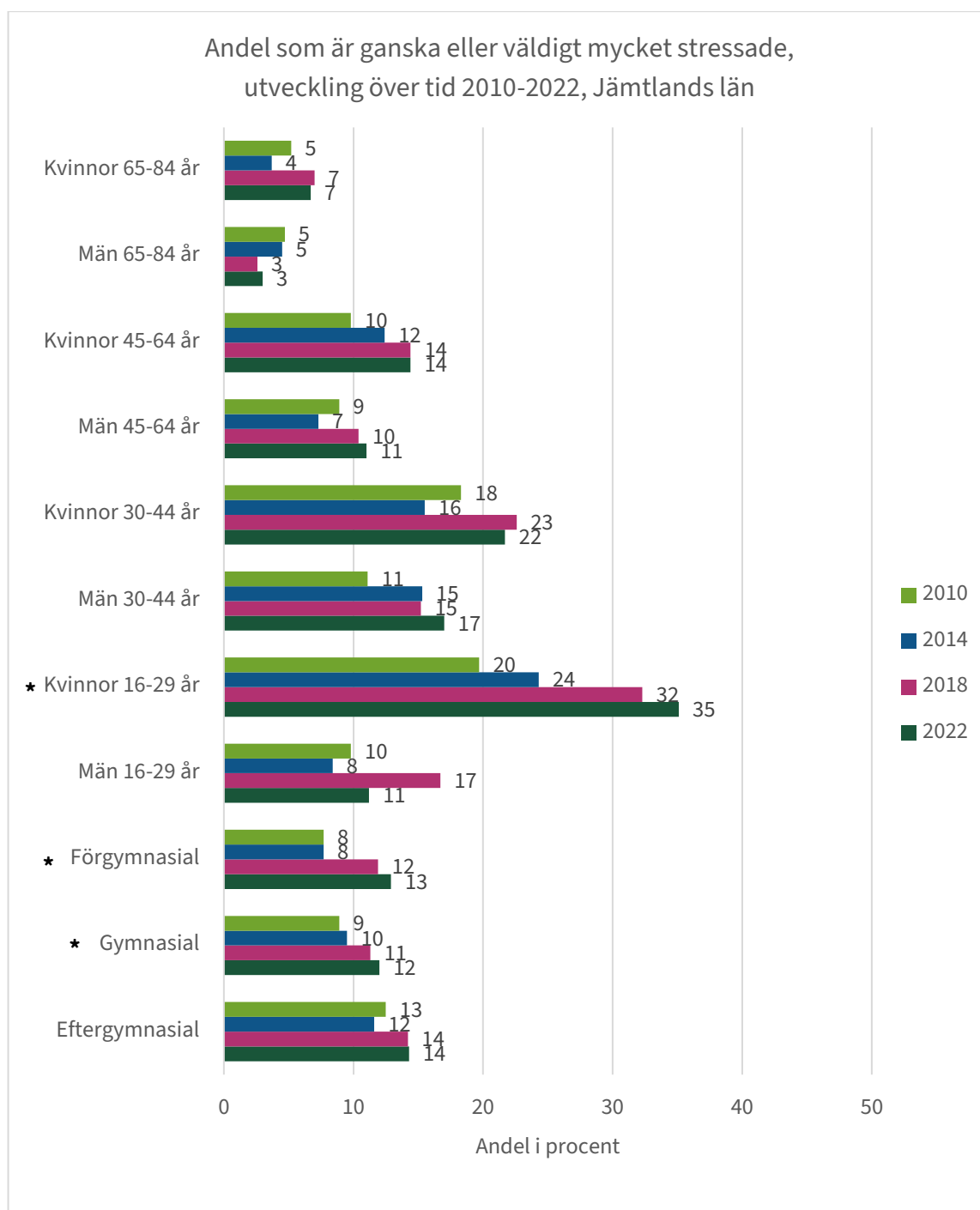
Utifrån frågeställningen *hur vi kan stärka en god och jämlik hälsa hos barn och unga samt öka ungas anställningsbarhet* visar detta kunskapsunderlag att sociala och ekonomiska livsvillkor har stor betydelse för både hälsa, utbildning och framtida etablering på arbetsmarknaden. Resultaten pekar på att förutsättningarna för god hälsa och anställningsbarhet grundläggs tidigt i livet och påverkas av faktorer som utbildning, ekonomisk trygghet, boendeförhållanden och tillgång till stödjande relationer.

Kunskapsunderlaget visar därför på betydelsen av främjande, förebyggande och långsiktiga insatser som stärker jämlika uppväxtvillkor och minskar sociala skillnader. Samtidigt finns behov av fortsatt kunskapsutveckling om hur dagens samhällsförändringar, inte minst digitalisering och sociala medier, påverkar barns och ungas mående, lärande och framtidsutsikter. Genom ökad kunskap, samverkan och tidiga insatser kan förutsättningarna stärkas för att fler barn och unga ska få en god hälsa, fullfölja sin utbildning och etablera sig på arbetsmarknaden.

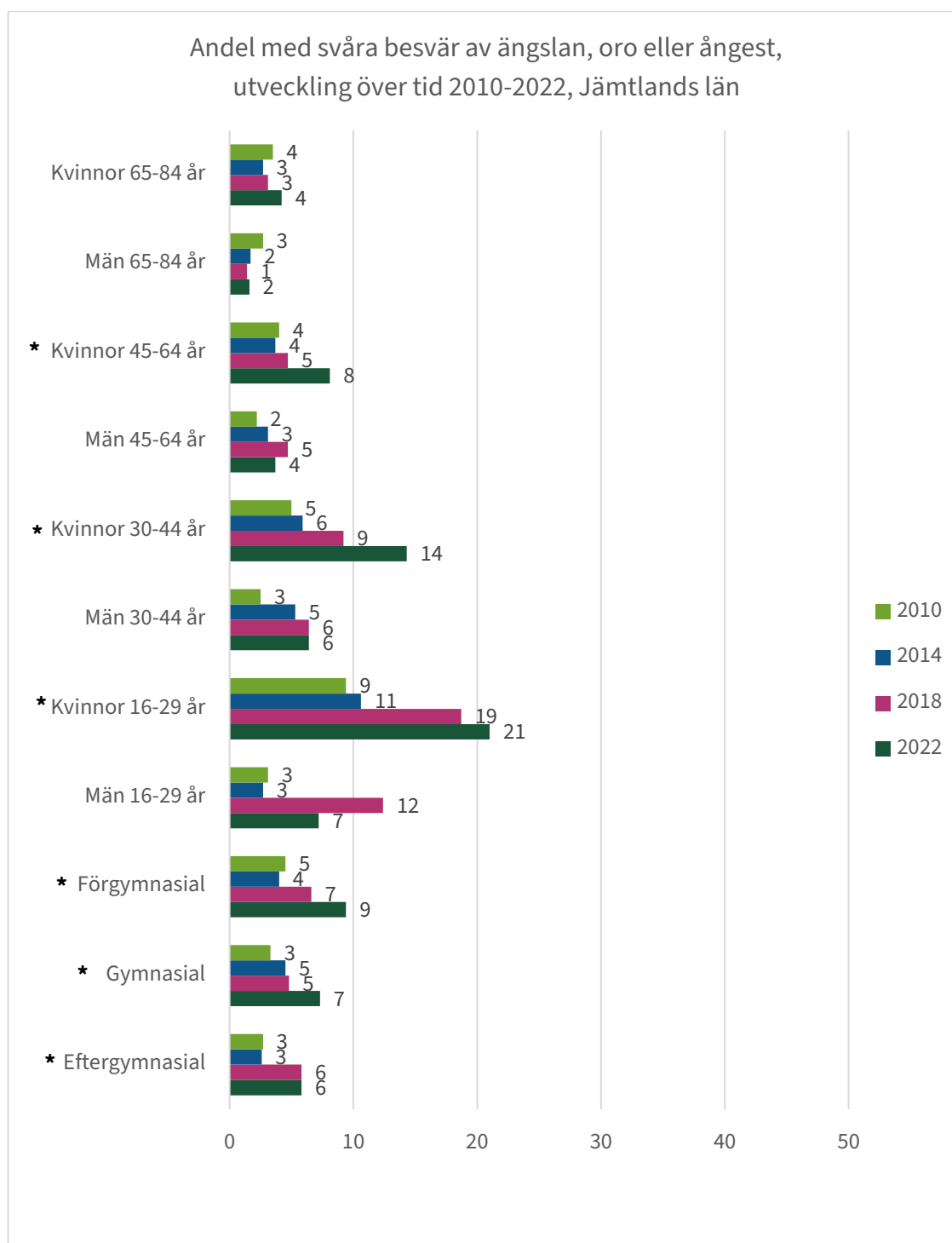
Bilagor

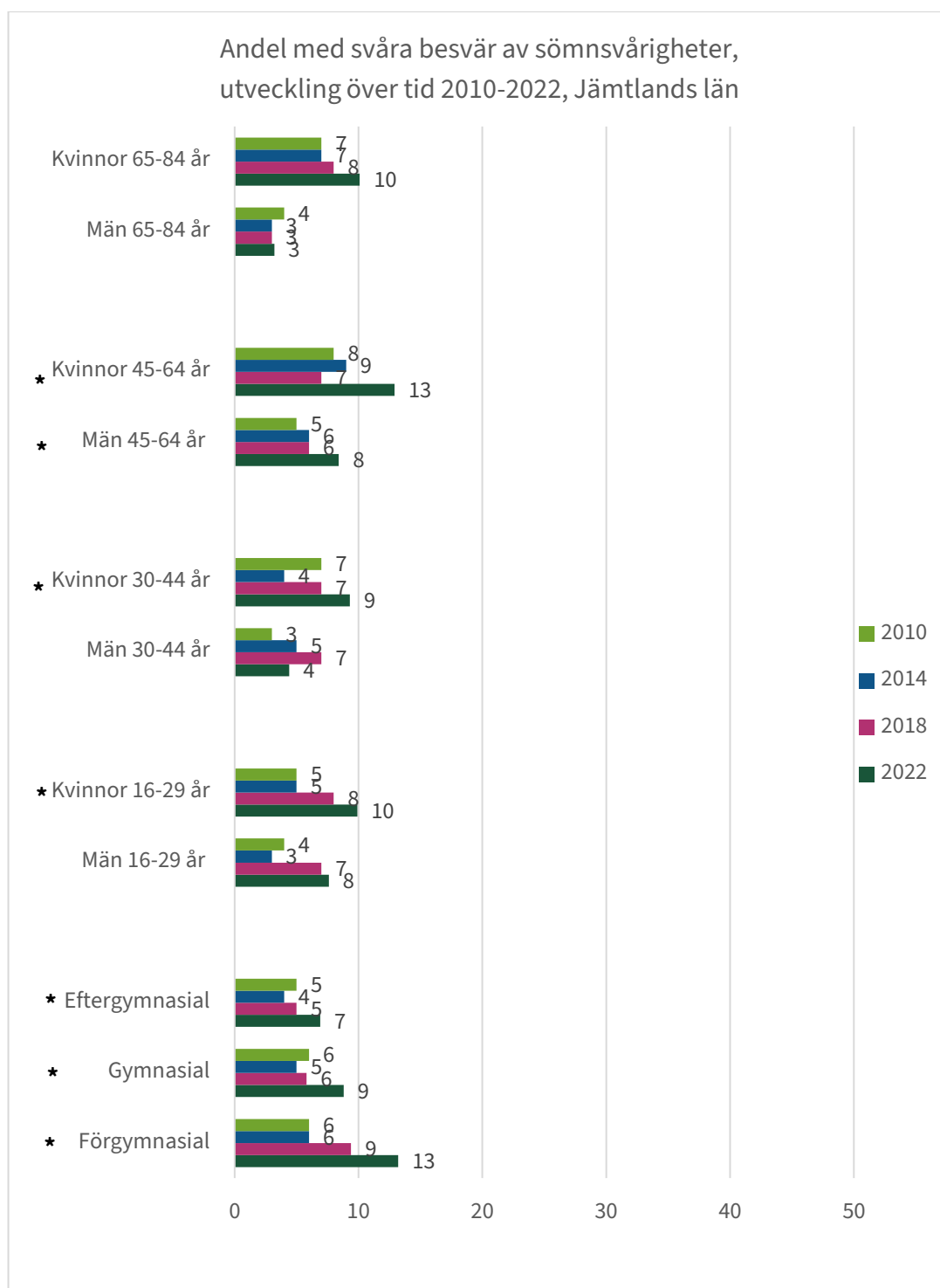
Bilaga 1. Andel personer över tid som har ett gott psykiskt välbefinnande, fördelat på kön- och åldersgrupper samt utbildningslängd (25-84 år). Inga signifikanta skillnader mellan könen i någon åldersgrupp eller utbildningsnivå 2022 jämfört med 2018. Källa: tilläggsurvalet från Hälsa på lika villkor 2018 och 2022 för Jämtland.

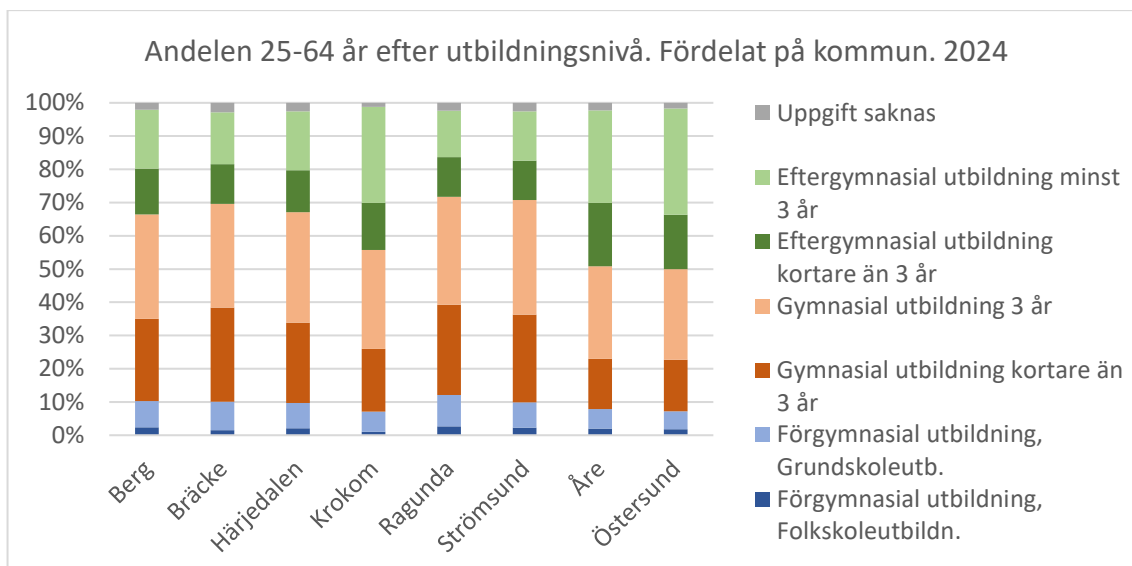
Bilaga 2. Andel personer över tid som är ganska eller väldigt mycket stressad, fördelat på olika kön- och åldersgrupper och även utbildningslängd (25–84 år). Signifikanta skillnader över tid i jämförelse med 2022 är markerade med *. Källa: tilläggsrapporten från Hälsa på lika villkor 2010, 2014, 2018 och 2022 för Jämtland.

Bilaga 3. Andel personer över tid som upplever svåra besvär av ängslan, oro eller ångest, fördelat på olika kön- och åldersgrupper och även utbildningslängd (25-84 år). Signifikanta skillnader över tid i jämförelse med 2022 är markerade med *. Källa: tilläggsurvalet från Hälsa på lika villkor 2010, 2014, 2018 och 2022 för Jämtland.

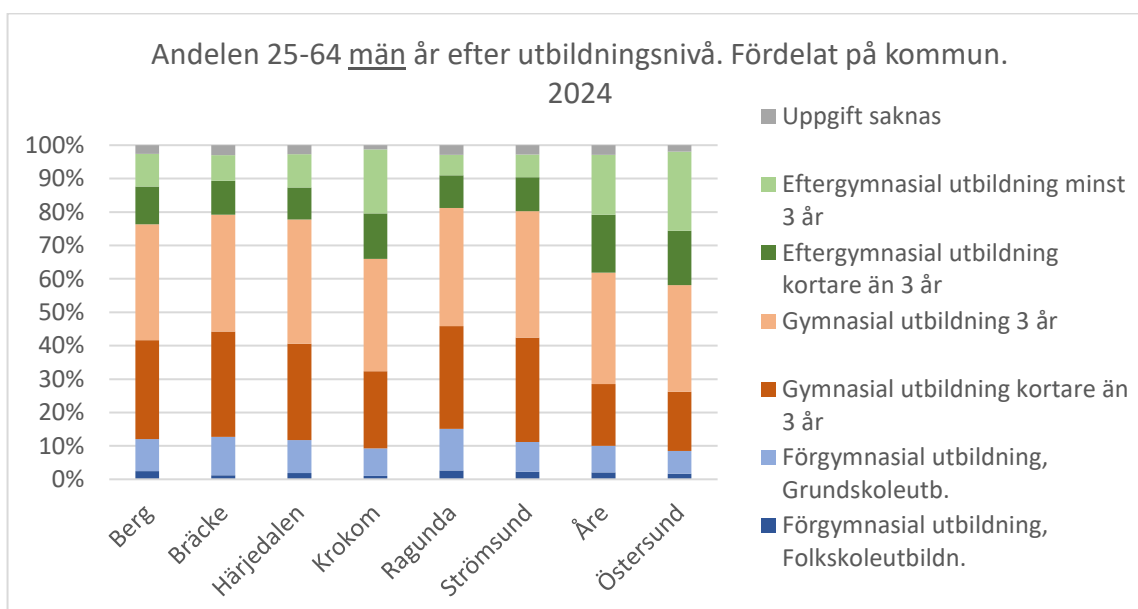

Bilaga 4. Andel personer över tid som upplever svåra besvär av sömnsvårigheter, fördelat på olika kön- och åldersgrupper och även utbildningslängd (25–84 år). Data från tilläggsurvalet från Hälsa på lika villkor 2010, 2014, 2018 och 2022 för Jämtland. Signifikanta skillnader över tid i jämförelse med 2022 är markerade med *. Källa: tilläggsurvalet från Hälsa på lika villkor 2010, 2014, 2018 och 2022 för Jämtland.

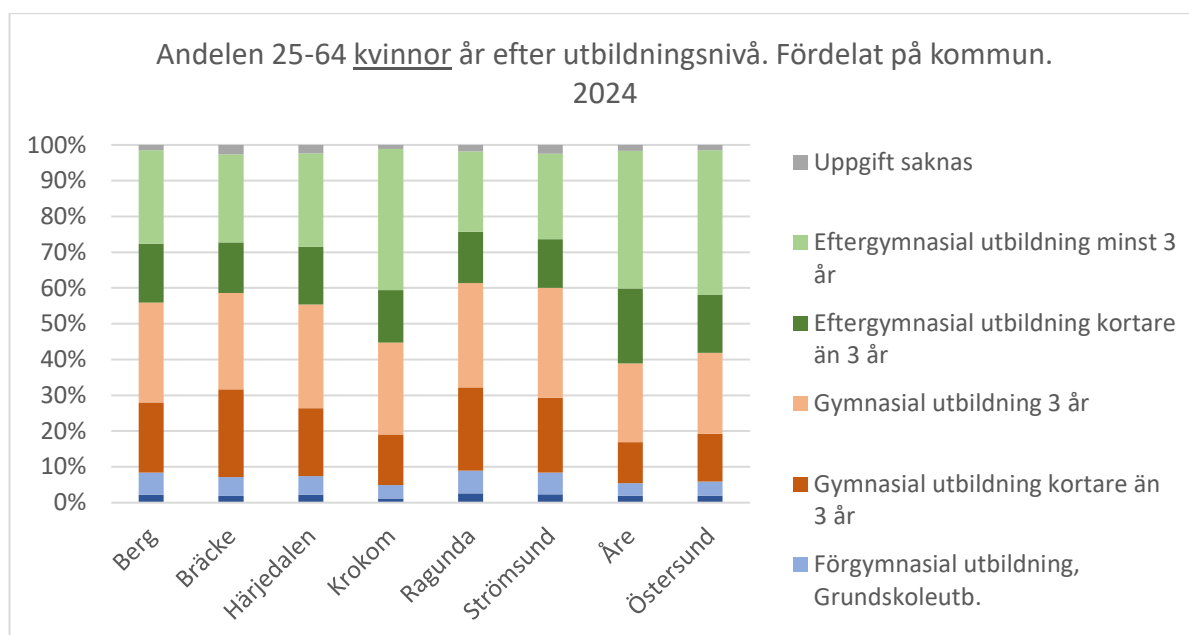
Bilaga 5. Andelen 25-64 åringar efter utbildningsnivå, fördelat på kommun. År 2024.

Källa: Regiondatabasen.

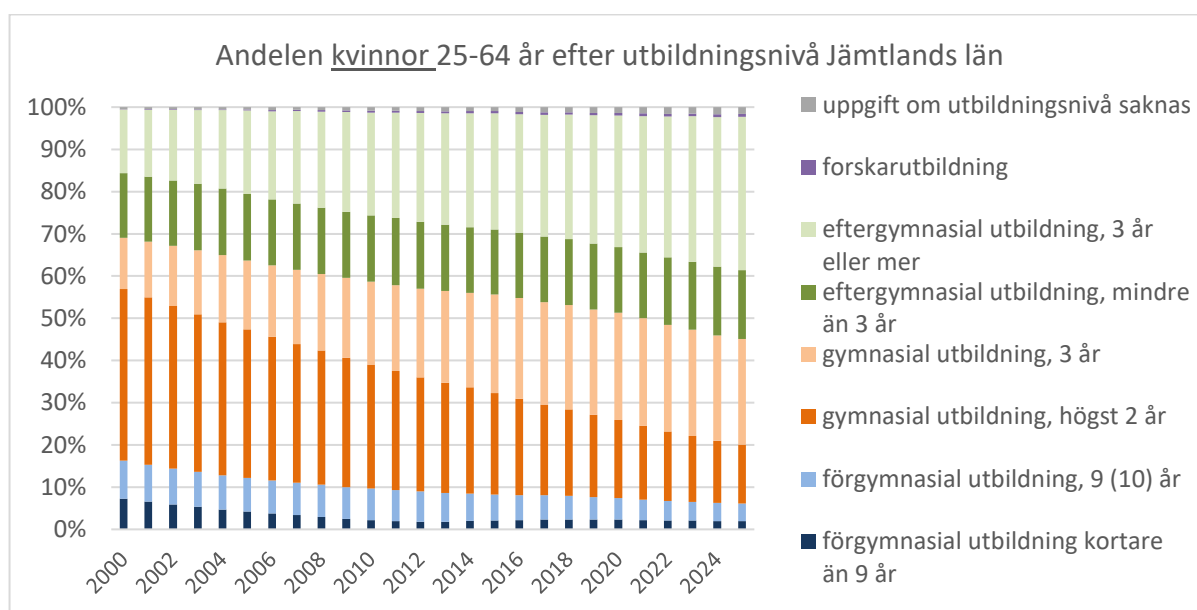
Bilaga 6: Andelen 25-64 åriga män efter utbildningsnivå. Fördelat på kommun. År 2024.

Källa: Regiondatabasen.

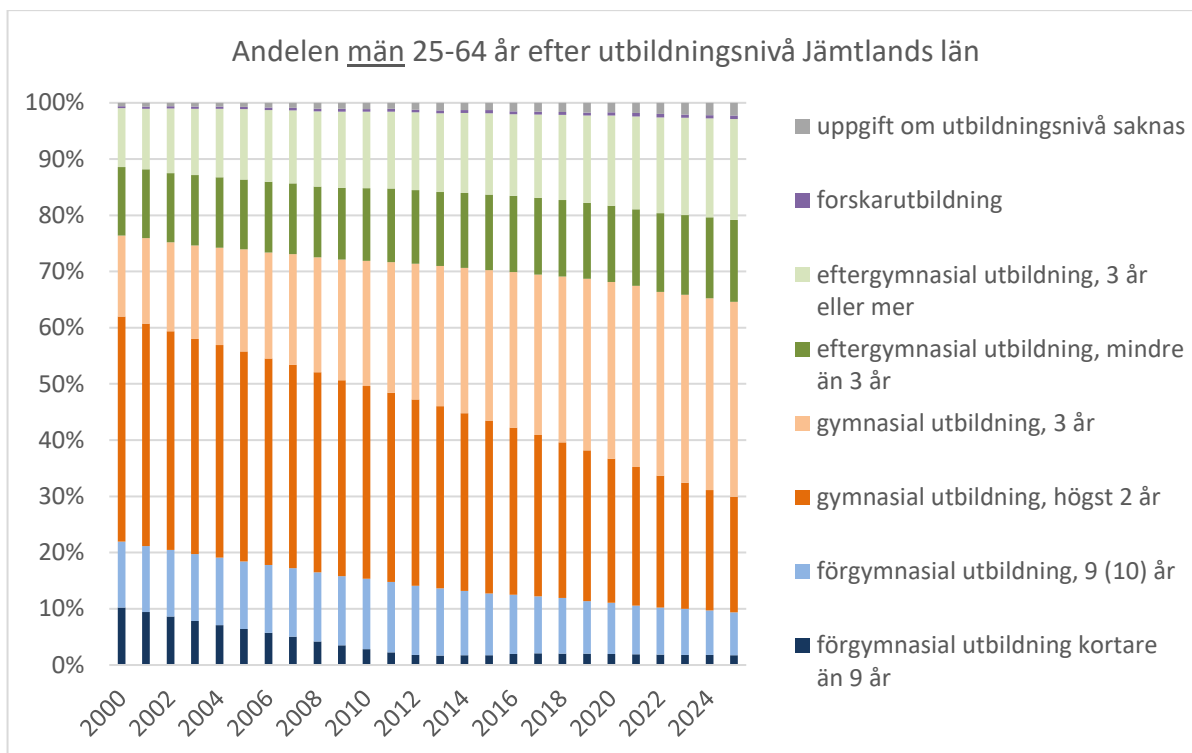
Bilaga 7: Andelen 25-64 åriga kvinnor efter utbildningsnivå. Fördelat på kommun år 2024.

Källa: Regiondatabasen.

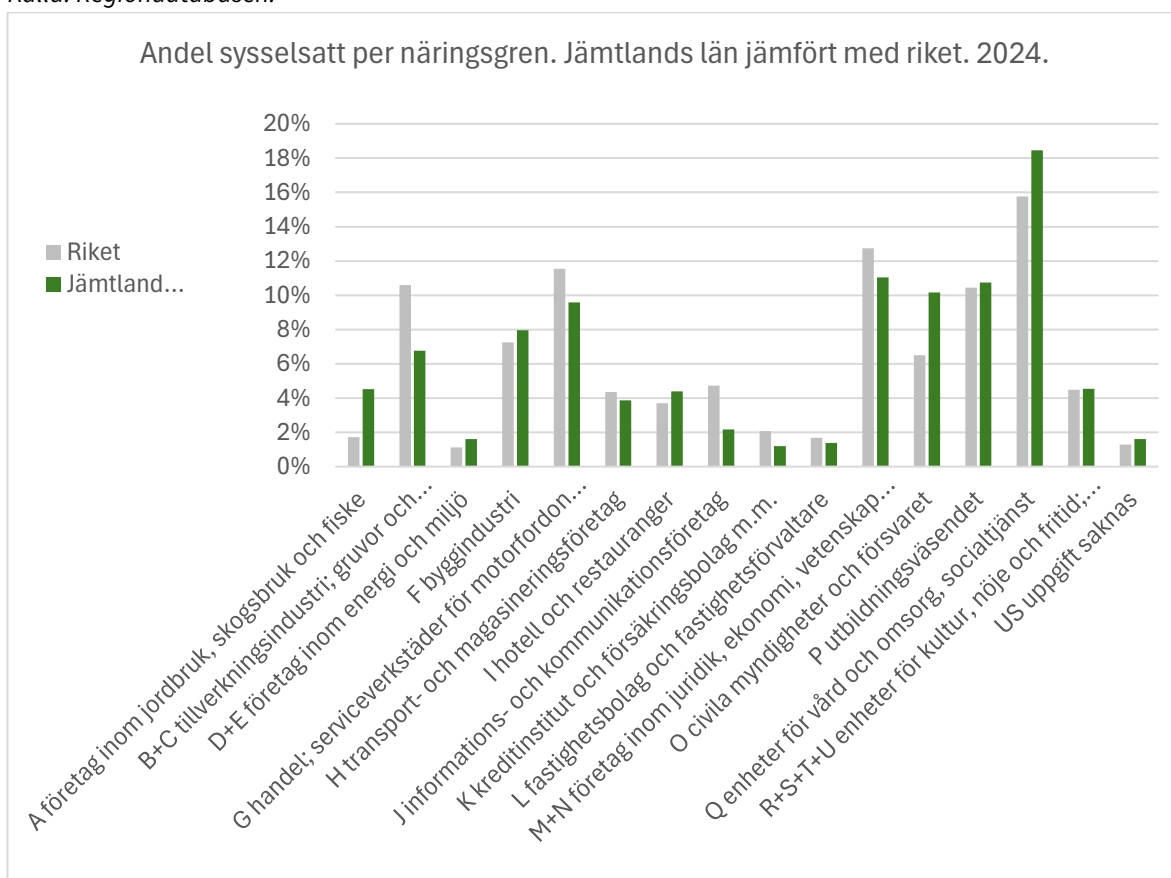
Bilaga 8: Andelen kvinnor 25-64 år efter utbildningsnivå år 2000-2024. Jämtlands län.

Källa: Regiondatabasen.

Bilaga 9: Andelen män 25-64 år efter utbildningsnivå. År 2000-2024. Jämtlands län.

Källa: Regiondatabasen.

Bilaga 10. Andelen sysselsatta fördelat på näringsgren 2024. Jämtlands län jämfört med riket.

Källa: Slutlig statistik dagbefolkning, BAS, SCB.